

GİRESUN KÜLTÜR ARAŞTIRMALARINDA BİR DEĞER: HAYRETTİN GÜNAY VE ÇALIŞMALARI *

A VALUE IN GİRESUN CULTURAL STUDIES: HAYRETTİN GÜNAY AND ITS WORKS

ИССЛЕДОВАНИЯ ХАЙРЕТТИНА ГЮНАЯ ПО ПОВОДУ КУЛЬТУНОГО НАСЛЕДИЯ ГИРЕСУНСКОЙ ОБЛАСТИ

İlkyaz YILDIZ**

ÖZ

Türk halk bilimi ürünleri tarih boyunca siyasi, sosyal, iktisadi pek çok sebebe bağlı olarak değişmiş, dönüşmüş hatta bazen unutulmuştur. Bu kayıpların önüne geçmek amacıyla gerek yurtiçinde gerek yurtdışında birçok uzman araştırmacı halk bilimi ürünlerini kayıt altına almış, önemli halk bilimi araştırmaları yapmışlardır. Uzman araştırmacıların dışında halk bilimi araştırmalarına ilgi duyan, gönüllü incelemeler yapan yerel halk bilimi araştırmacıları da vardır. İlgili literatür tarandığı zaman uzman araştırmacılar hakkında çeşitli kitaplara, tezlere, makalelere, bildirilere rastlamak mümkündür. Ancak yerel halk bilimi araştırmacıları hakkında yapılan çalışmalar ne yazık ki yok denecek kadar azdır. Bu nedenle halk bilimi çalışmalarına yıllarını veren, derleme çalışmaları yapan, kültürel incelemelerde bulunan pek çok araştırmacı vefatının ardından unutulmakta, çalışmaları kaybolmaktadır. Bu çalışmada, önemli yerel folklor araştırmacılarından birisi olan Hayrettin Günay'ın yaşamı ve halk bilimi alanında gerçekleştirmiş olduğu çalışmalar üzerinde durulmuştur. Hayrettin Günay'ın, başta Yeşilgiresun gazetesi olmak üzere, çeşitli yayın organlarında yayımlanmış halk edebiyatı, halk müziği, kemençecilik geleneği, halk oyunları, geçiş dönemleri, geleneksel avcılık, şenlik ve festivaller, çocuk oyunları, halk dili, halk botaniği, el sanatları konulu çalışmaları ele alınarak incelenmiştir. Bu doğrultuda; araştırmanın amacı, mahalli bir folklor araştırmacısı olan Hayrettin Günay'ın halk bilimi çalışmalarını sunmak, bu çalışmaları incelemek ve böylece araştırmacının Türk halk bilimine katkısını gözler önüne sererek literatüre kazandırmaktır.

Anahtar Kelimeler: Hayrettin Günay, Giresun, gönüllü folklor araştırmacısı, halk bilimi, halk edebiyatı.

* Bu makale, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı yüksek lisans programında hazırlanan "Hayrettin Günay ve Halk Bilimi Çalışmaları" başlıklı tezden üretilmiştir.

** ORCID: [0000-0002-3143-4384](https://orcid.org/0000-0002-3143-4384), Doktora Öğrencisi, Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, ilkyaazz.28@hotmail.com

Giresun Kültür Araştırmalarında Bir Değer: Hayrettin Günay ve Çalışmaları

ABSTRACT

Turkish folklore products have changed, transformed and sometimes even forgotten, depending on many political, social and economic reasons throughout history. In order to prevent these losses, many expert researchers, both at home and abroad, have recorded folklore products and conducted important folklore studies. Apart from expert researchers, there are also local folklore researchers who are interested in folklore studies and conduct voluntary studies. When the relevant literature is searched, it is possible to come across various books, theses, articles and papers about expert researchers. However, studies on local folklore researchers are unfortunately negligible. For this reason, many researchers who have spent years in folklore studies, compilation studies, and cultural studies are forgotten after their death and their studies are lost. In this study, the life of Hayrettin Günay, one of the important local folklore researchers, and his studies in the field of folklore are emphasized. Hayrettin Günay's works on folk literature, folk music, kemenche tradition, folk dances, transition periods, traditional hunting, festivals, children's games, folk language, folk botany, handicrafts published in various publications, especially in Yeşilgiresun newspaper, have been examined by considering. In this direction; The aim of the research is to present the folklore studies of Hayrettin Günay, a local folklore researcher, to examine these studies and thus to bring the researcher's contribution to Turkish folklore into the literature.

Keywords: Hayrettin Günay, Giresun, volunteer folklore researcher, folklore, folk literature.

АННОТАЦИЯ

В течении многих веков турецкий фольклор менялся, трансформировался, иногда забывались некоторые произведения. Этот процесс зависел от многих политических, социальных и экономических причин на протяжении всей истории турецкого народа. С целью предотвращения таких потерь, многие эксперты-исследователи как в стране, так и за рубежом записывали фольклорные произведения и проводили важные фольклорные исследования. Помимо экспертов-исследователей, имеются и региональные фольклористы, которые интересуются фольклорными исследованиями и проводят добровольные исследования. В соответствующей литературе встречаются разные книги, тезисы и статьи экспертов-исследователей. Однако исследования по поводу региональных фольклористов, к сожалению, малочислены. По этой причине многие исследователи, посвятившие годы фольклористике, компиляции и культурологии, после смерти забываются, а их исследования теряются. В этом исследовании особое внимание уделяется жизни Хайреттина Гюная, одного из важных региональных исследователей фольклора и его исследованиям в этой области. Труды Хайреттина Гюная о народной литературе, народной музыке, традиции изготовления кемэнче, народных танцах, переходных периодах, традиционной охоте, праздниках и фестивалях, детских играх, народном языке, народной ботанике, рукоделии, были опубликованы в различных изданиях, особенно в газете "Ешил Гиресун". Цель нижеследующего исследования - представить читателю фольклорные исследования Хайреттина Гюная, регионального исследователя фольклора, и таким образом, показать вклад исследователя в турецком фольклоре в литературе.

Ключевые слова: Хайреттин Гюнай, Гиресун, добровольный фольклорист, фольклор, народная литература.

1. HAYRETTİN GÜNAY'IN HAYATI

1.1. Doğumu ve Ailesi

Hayrettin Günay, Görele ilçesinin, eski adı Çürükeynesil olan Sağlık köyünde 22 Haziran 1954 yılında dünyaya gelmiştir. Annesi, Görele'nin eski adı Hebullü olan, günümüzde Tepebaşı ismiyle bilinen mahallesinde, 1928 yılında dünyaya gelen Rabia Günay'dır. Babası ise yine Görele'nin, eski adı Çürükeynesil olan, günümüzde "Cillioğlu" adıyla bilinen mahallesinde, 1915 yılında doğan Haşim Günay'dır.

Hayrettin Günay, anne ve babasının evliliğinden 7-8 sene sonra dünyaya gelir. Uzun süre beklendiği için onun doğumu köyde büyük coşkuyla kutlanır, silahlar atılır, türküler söylenir, davullar çalınır. Kendisinden sonra 1957 yılında Selahattin Günay, 1960 yılında ise Halil Günay isimli iki erkek kardeşi daha olur. 1970 yılında annesi Rabia Günay'ın vefat etmesi üzerine Hayrettin Günay'ın evlendirilmesi gündeme gelir. Bütün köyün seferber olduğu, farklı gelin adaylarının dile getirildiği evlendirme çalışmalarında Günay yine kendisi gibi kültürel açıdan donanımlı, modern görüşlü, yetenekli Rafet Günay'a onay verir. Hayrettin Günay ile Rafet Günay'ın 1974 yılında Özgür, 1978 yılında Çağdaş isimli iki çocukları olmuştur.

1.2. Çürükeynesil Köyü

Hayrettin Günay'ın 1954 yılında dünyaya geldiği Çürükeynesil köyü, halk bilimi çalışmaları bağlamında Görele ilçesinin en kıymetli köylerinden birisidir. İlçe merkezine 5 km mesafede olan bu köyün eski adı "Çürükeynesil" iken, yöre halkının tepkileri sonucunda "Sağlık Köyü" olarak değiştirilmiştir. (Bilir, 2007: 106-107).

Doğup büyüdüğü, enstitüye başlayana kadar içinde yaşadığı, bugün hâlâ sık sık ziyaret ettiği Çürükeynesil, Hayrettin Günay'da kültürel bilincin zeminini hazırlar. Çocukluğundan itibaren köyde duyduğu, gördüğü, hissettiği hatta kokladığı her şey onun zihin dünyasını oluşturur. Hayrettin Günay'ın Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Enstitüsü'nden mezun olurken hazırladığı bitirme çalışması, köyüne gösterdiği sadakatin bir örneğidir. Bu çalışmada, Çürükeynesil köyünden derlediği maniler üzerine incelemelerde bulunmuştur. Çocukluk dönemlerinden itibaren kültürel gelişimine büyük katkısı olan köyüne kendisini daima borçlu hissetmiş, yaptığı çalışmalar ile bu borcu ödemeye çalışmıştır.

1.3. Eğitim Hayatı

Hayrettin Günay, ilkokulu doğduğu köyde, Sağlık Köyü İlkokulu'nda okur. İlkokula günümüzde köy konağı olarak kullanılan binada başlamadan önce bir sene boyunca Cillioğlu Camisi'nde medresede okur. Daha sonra okul binası tamamlanınca, 1961 yılında Sağlık Köyü İlkokulu'na geçer. 1964-1965 döneminde ilkokulu bitirir. Hayrettin Günay, iyi bir eğitimle Sağlık Köyü İlkokulu'nu bitirdikten sonra Hasan Ali Yücel tarafından 1944 yılında yaptırılan Görele Ortaokulu'na kayıt olur. İlkokulda pekiyi derecesinde bir öğrenciyken ortaokulda orta-iyi arasına düşer. Bunun nedenini ilkokulda iyi öğrenci olmanın verdiği rahatlıkla birlikte ortaokulda pek fazla çalışmamasına bağlar. Ancak buna rağmen ortaokulu da kayıpsız bitirir. Ortaokulun ardından 1966 yılında açılan Görele Lisesi'ne başlar. O dönemler, Görele Ortaokulu ile Görele Lisesi aynı binadadır. Öğleye kadar ortaokul, öğleden sonra lise eğitimi verilir.

Liseye başladığı ilk sene hayatının en sıkıntılı dönemini yaşar. 1967 yılında annesi Rabia Günay'a siroz teşhisi konulur. Bu durum hem Hayrettin Günay'ı hem de ailenin diğer bireylerini çok etkiler. Annesinin vefatından oldukça etkilenen Günay, derslerin de ağırlaşmasıyla beraber lisenin birinci sınıfında iki kere tekrara kalır. Durum böyle olunca dönemin eğitim sistemine göre bir sene açıkta bekleyerek tekrar sınava hazırlanması gerekir. Ancak Hayrettin Günay bu bir senelik boşluğu oldukça iyi değerlendirir. Babasına yardım eder, köy işleri ile ilgilenir. Bunun yanı sıra sürekli kitap ve dergi okuyarak kendisini geliştirir, yerel gazetelerde şiirler yayımlar. Bir sene ara verdikten sonra tekrar belge

Giresun Kültür Araştırmalarında Bir Değer: Hayrettin Günay ve Çalışmaları

kurtarma sınavına girerek lise ikiden devam eder. Ancak beraber liseye başladığı arkadaşları, o dönem fakülteye gitmektedir. Hayrettin Günay, sınıfta kendi döneminden kalan kimse olmayınca oldukça yabancı hisseder. Bu durumun üstesinden edebiyata olan merakı ile gelir ve çeşitli edebiyat dergilerini takip etmeye başlar. Özellikle Hürriyet gazetesinin “Yıldırım Servis” isimli hizmeti ile Hisar, Yeni Ufuklar, Soyut, Yeni A, Yansıma, Hareket, Varlık gibi önemli dergilerin adreslerini alarak bu dergilerden tanıtım sayıları ister. Böylece hem dergi okuyuculuğu gelişir hem de yazarlık süreci başlar.

Yazı hayatının ilk dönemlerinde şiir türüne ağırlık verir. Çeşitli dergilerde şiirler yayımlar. Dergi okuyuculuğu ile beraber nitelikli kitapları okumaya başlar. Dergilerde tanıtımlarını gördüğü, ismini duyduğu, eleştirilerini incelediği kitapları okur. Kendi döneminde üç yıl olan liseyi beş yılda tamamlar. Ancak bu tekrar yıllarında Tanzimat Dönemi’nden başlayarak Türk yazarların neredeyse tamamını okur. Ömer Seyfettin’in bütün eserleri, dünya klasikleri gibi pek çok önemli yapıtı bu süreçte inceler. Ayrıca lise bir döneminde, edebiyatımıza önemli eserler kazandıran Varlık Yayınları’nı keşfeder. Hayrettin Günay, çeşitli edebiyat dergileri ile yerli ve yabancı pek çok eserin yanında gazete okuyuculuğuna da bu dönemlerde başlar.

Hayrettin Günay gazete, kitap, dergi okuyarak, çeşitli yerel gazetelerde yazılar yayımlayarak liseyi bitirir. Daha sonra Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Enstitüsü’nün Türkçe Bölümünü kazanır. Sorunsuz ve oldukça başarılı geçen eğitim sürecinin ardından bitirme tezi olarak doğup büyüdüğü Çürükeynesil köyünün mânilerini inceler. Giriş bölümünde mâniler üzerine genel değerlendirmeler yapar. Esas kısımda ise köyünden derlediği mânilere yer verir. Yine bu bölümde mâniler üzerinden toplumsal yorumlar yapar. Tezin sonunda ise yöresel kelimeler üzerine bir sözlük kısmı bulunur. Bu tez biçimsel olarak küçük ve ayrıntısız olmasına rağmen, içerik olarak yörenin kültürel unsurlarını, dil ve ağız özelliklerini, inanç ve pratiklerini, toplumun düşünce yapısını yansıtan mânileri incelemesi bakımından oldukça önemlidir.

Hayrettin Günay’ın enstitüde okuduğu dönemlerde Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Enstitüsü üç yıllık eğitim vermektedir. Hayrettin Günay ve arkadaşları, burada verilen eğitimin dört yıla çıkması, enstitünün fakülte veya akademiye dönüştürülmesi amacıyla çeşitli eylemler yaparlar. Ancak Günay’ın okuduğu dönemlerde amaçlarına ulaşamazlar. Sonuç olarak 20 Eylül 1976 yılında, üç yıl eğitim gördüğü enstitüden mezun olur. Mezun olduktan yıllar sonra, değişen sistem ile beraber bir yıl daha okuyup yükseköğretimini dört yıla tamamlar. Bu nedenle diplomasının ilk halinde “Türkçe Öğretmeni”, dört yıla tamamladıktan sonraki halinde ise “Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni” ibaresi yer alır.

Görüldüğü gibi, Hayrettin Günay eğitim ve aile hayatında yaşadığı zorluklara rağmen kendisini günden güne geliştirmiş, araştırmacı ruhunu hiç kaybetmemiştir. Kriz durumlarını dahi fırsata çevirerek okumalar yapmaya, öğrenmeye, yazmaya devam etmiştir. Eğitim hayatı boyunca karşılaştığı her isim ona önemli katkılarda bulunmuştur. Çürükeynesil köyünde çocukluktan itibaren yetiştiği ortamın, aile üyelerinin, öğretmenlerinin etkisiyle halk bilimi ürünlerine karşı büyük farkındalık kazanmış ve meslek hayatında da bu farkındalığı devam ettirmiştir.

1.4. Meslek Hayatı

Hayrettin Günay, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Enstitüsü’nün Türkçe Bölümünden mezun olduktan sonra Kars ilinin Posof ilçesine Türkçe öğretmeni olarak atanır. Böylece 1976 yılında Kars Posof Lisesi’nde öğretmenlik görevine başlar. İlk görev yeri olarak Kars’a giden Günay, burada iki sene boyunca öğretmenlik yapar. Ayrıca Posof’ta halk bilimi açısından çeşitli derlemeler yapar, bunları kayıt altına alır. Kars’ta geçirdiği iki sene

boyunca kendini geliştirmeye, öğrenmeye, yazmaya devam eder. Hatta burada derlediği halk bilimi ürünlerini 2016 yılında Yeşilgiresun’da yayımlanan “Posof Derlemeleri” başlıklı yazı dizisinde okuyucuya aktarır (Günay, 2016a; 2016b; 2016c; 2016d; 2016e; 2016f; 2016g; 2016h; 2016ı).

Hayrettin Günay, Posof’ta yaptığı iki senelik görevin ardından 1979 yılında bir yıl süreyle Giresun ili Eynesil ilçesinde gelir. Burada Eynesil Lisesi’nde öğretmenlik görevine devam eder. 1980 yılında Görele’ye dönerek beş sene boyunca Görele Ortaokulu’nda Türkçe öğretmenliği yapar. Görele Ortaokulu’nda öğretmenken, 1983 yılında Manisa Kırkağaç’ta jandarma olarak 4 ay askerlik vazifesini de yerine getirir.

Hayrettin Günay, daha sonra Alucra ilçesinin Aktepe Ortaokulu’na tayin edilir. İki sene boyunca burada öğretmenlik yapar. Alucra’da geçirdiği zamanları derlemeler yaparak değerlendirir. Alucra’yı malzeme toplayabileceği bir saha olarak görür. Alucra yöresinde yaylacılık geleneğine, kemeçeye, farklı horan türlerine, türkülere, efsanelere, defineciliğe, yemek kültürüne, giyim kuşam kültürüne, dil ve ağız farklılıklarına dair pek çok bilgiye ulaşır. Günay, Yeşilgiresun gazetesinde 2009 yılında yayımladığı “Giresun Türküleri” (Günay, 2009a; 2009b; 2009c), 2010 yılında yayımladığı “Bir Alucra Türküsünün Derleniş Öyküsü” (Günay, 2010b), 2013 yılında yayımladığı “Giresun Müziğinde Etkileşim” (Günay; 2013a; 2013b; 2013c; 2013d; 2013e; 2013f; 2013g; 2013h; 2013ı; 2013k; 2013l; 2013m; 2013n), 2019 yılında yayımladığı “Avcılık Ekini” (Günay; 2019a; 2019b; 2019c; 2019d; 2019e; 2019f; 2019g; 2019h; 2019ı; 2019k; 2019l; 2019m; 2019n; 2019o; 2019ö; 2019p) gibi pek çok yazısında Alucra’da öğretmenlik yaptığı yıllarda kayıt altına aldığı halk bilimi ürünlerinden yayımlanmıştır. Aynı şekilde “Giresun Türküleri ve Oyun Havaları: Giresun Üstünde Vapur Bağırıyor” (Turhan ve Altınkaynak, 2009: 170) isimli eserde yer alan “Harmanın O Yanına” başlıklı türkü metnini de Alucra’da öğretmenlik yaptığı dönemlerde derlemiştir.

İki sene boyunca Alucra Aktepe Ortaokulu’nda görev yaptıktan sonra Görele Lisesi’ne atanır. Burada on dört sene daha öğretmenlik yapar. Meslek hayatında yirmi altı yılı tamamladıktan sonra Görele Lisesi’nden emekli olur. Emekliliğinin ardından Görele’de Açı Dershanesi’nde Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenliği yapmaya devam eder. Öğretmenlik hayatı boyunca pek çok takdir, teşekkür ve ödül alır. Halen Görele Özel Açı Okulları’nda öğretmenlik yapmakta, sosyal ve kültürel faaliyetlerine devam etmektedir.

1.5. Sosyal ve Kültürel Faaliyetleri

Hayrettin Günay şairlik, yazarlık, folklor araştırmacılığı gibi becerilerin yanı sıra sosyal ve kültürel pek çok çalışmada, araştırmada, izlencede yer almıştır. Halk oyunu ekipleri yetiştirmiş ve yetiştirdiği halk oyunu ekibi ile beraber Giresun birinciliği elde etmiş, Ordu, Trabzon, Kastamonu, Ankara gibi çeşitli illerde yarışmalara katılmışlardır. 1990’lı yıllardan itibaren Milli Eğitim Bakanlığı Halk Oyunları ve Halk Müziği Jüri Üyeliği’nde görev almıştır. Hâlâ halk oyunu yarışmalarında seçici olarak görev yapmaktadır. Bunun yanı sıra Görele Kemeç Horan ve Güzel Sanatları Yaşatma Derneği ile Şairler ve Yazarlar Derneğinin kurucu üyelerinden olarak Görele’de gerçekleştirilen kültürel etkinliklere destek vermiş, özellikle kemeçcilik geleneğinin genç kuşaklara aktarımında önemli rol oynamıştır.

Hayrettin Günay’ın Görele Lisesi’nde öğretmenlik yaptığı 1988 yılında kaleme aldığı “Dursun Çavuş” isimli kısa bir tiyatro oyunu da bulunmaktadır. 1990 ve 1997 yıllarında kendi öğrencilerini hazırlayarak bu kısa oyunu birkaç defa sergilemiştir. Büyük beğeni ile alkışlanan oyun Görele Dernekler Birliği tarafından 13 Şubat Görele’nin kurtuluş yıl dönümü dolayısıyla İstanbul’da sahnelenmiştir. Bu kısa oyunda, Birinci Dünya Savaşı yıllarında Görele ilçesinin Ruslar tarafından işgal edilmesi üzerine Gülüşan Maksutoğlu’nun

Giresun Kültür Araştırmalarında Bir Değer: Hayrettin Günay ve Çalışmaları

canını, malını, onurunu korumak için Dursun Çavuş'a dönüşmesi, Rus askerlerini tutsak etmesi, askere gitmesi, korkusuzluğu, düzensizliğe başkaldırışı kısaca kahramanlığı işlenmiştir. Böylece Dursun Çavuş'un unutulmaya yüz tutmuş yaşam öyküsü yeniden gündeme gelmiş, akademik çalışmalarda kendisine yer verilmiş, anıt mezarının yapılması sağlanmıştır. Hayrettin Günay'ın Dursun Çavuş üzerine kaleme aldığı şiir ise mezar taşına yazılmıştır.

2002 yılında Görele Lisesi dergisinde yayımladığı “Haburası Görele Kemneçenin Beşiği” isimli yirmi dokuz mâninin bir araya gelmesiyle oluşan şiirini ise Görele fotoğrafları altına yazılabilecek dörtlükler şeklinde düşünüp kaleme almıştır. 1995 yılında Görele Lisesi'nde öğretmenlik yaparken kaleme aldığı “Kümbet'e Çağrı” isimli şiiri ile Kümbet Şenliği Şiir Yarışması'nda birincilik kazanmıştır. On birli hece ölçüsü ile yazılan bu şiir Temmuz aylarında Kümbet yaylasının güzelliği, şenliklerde oynanan horanın ve kemneçenin coşkusu gibi durumları yansıtmaktadır. Hayrettin Günay'ın yazdığı şiirlerde araştırmalarının, derlemelerinin etkisinde kaldığı ve geleneksel halk şiiri tarzında, yerel kültürden beslenerek ürünler verdiği görülmektedir.

Hayrettin Günay, 2010 yılında TRT'nin kayıt altına aldığı “Yüreğimde Türküler” isimli belgeselin Giresun bölümünde kaynak kişi olarak yer almış ve Halil Kodlak (Karaman), Osman Gökçe (Picoğlu) gibi kemneçeciler ile Eşref Bey türküsünün hikâyesinden, derleme bilgilerinden söz etmiştir. Yine 2010 yılında Yeşilgiresun gazetesinde yayımlanan “Yüreğimde Türküler” başlıklı yazısında bu belgeselin çekim süreci, yararlanılan kaynak kişiler, ele alınan konular gibi meseleler üzerinde durulmuştur.

TRT tarafından çekimi gerçekleştirilen “Anadolu'nun Sıcak Yüzleri” isimli izlencenin 2012 yılında yayımlanan 104. bölümünde Hayrettin Günay'ın biyografisi ve çalışmaları hakkında bilgi verilmiştir. Hayrettin Günay da belgeye bizzat dâhil olmuş, Alucra yöresinden kendisinin derlediği “Harmanın O Yanına” isimli türküyü ve “Oy Asiye” türküsünü seslendirmiştir. Ayrıca izlencede Hayrettin Günay'ın, kemneçeci Ziya Patan (Şadi)'dan “Timiye” türküsünü derleyiş görüntülerine de yer verilmiştir. Hayrettin Günay, 2012 yılında Yeşilgiresun gazetesinde yayımlanan “Görele'deki TRT Çekimleri” başlıklı yazısında bu izlencenin çekim sürecinden söz etmiştir (Günay, 2012).

TRT Belgesel tarafından 2014 yılında yayımlanan “Çat Kapı” isimli programda kaynak kişi olarak yer almış ve kemneçecilik geleneği hakkında açıklamalarda bulunmuştur. Yine 2014 yılında Harun Yöndem tarafından çekimi gerçekleştirilen ve 2015 yılında TRT Belgesel'de yayımlanan sekiz bölümlük “Sazların İzinde/Kemneçe” isimli belgeselin bölüm sonlarında aktarılan tanıtım yazısında “araştırma” ve “danışman” başlığı altında Hayrettin Günay'ın adı yer almaktadır. Çekimler sırasında kaynak kişilerin ve onlara yöneltilecek soruların belirlenmesi, çekim planlarının oluşturulması, ilgili yöneticilerle yapılan görüşmeler gibi belgeselin planlanışından tamamlanışına kadar olan süreçte yapıma katkı sağlamıştır. Hayrettin Günay, 2014 yılında Yeşilgiresun gazetesinde yayımlanan “Sazların İzinde/Kemneçe” başlıklı çalışmasında (Günay, 2014a) ve “Belgesel Notları” isimli yazı dizisinde (Günay, 2014b; 2014c; 2014d; 2014e; 2014f; 2014g; 2014h; 2014ı) bu belgesel hakkında bilgi vermiştir.

Hayrettin Günay sadece belgesellere, izlencelere değil çeşitli kitapların hazırlanışına da katkıda bulunmuştur. Göreleli şair, bestekâr Ahmet Kaçar'ın şiirlerinin yer aldığı “Yıllar” isimli kitapta yer alan şiirlerin düzenlenmesini yapmış, özellikle kitabın sonunda yer alan “Rubailer” kısmını hazırlamıştır. Ayrıca bu kitapta Hayrettin Günay'ın 2002 yılında Kıyı dergisinde yayımlanan “Yaşamını Şiire, Müziğe, Çiçeklere Adayan Ozan: Ahmet Kaçar” isimli çalışmasına da yer verilmiştir (Kaçar, 2012: 408-418). Giresun Valiliği tarafından yayımlanan “Şiire Adanmış Bir Ömür: Ahmet Kaçar” isimli kitabın “Ahmet Kaçar'ın Sunuşu” kısmını da Hayrettin Günay hazırlamıştır (Demir, 2015: 5-6).

Tüm bunlardan anlaşılacağı üzere Hayrettin Günay, derlemeci ve yazar kimliğinin yanı sıra halk oyunu ekipleri yetiştirmesi, Giresun yöresi merkezli olarak yapılmış sanat belgesellerine ve kitaplara kaynaklık etmesi bakımından son derece önemli bir isimdir. Hayrettin Günay, halen halk bilimi çalışmaları ile birlikte sosyal ve kültürel faaliyetlerine devam etmektedir.

1.6. Etkilendiği İsimler

Hayrettin Günay'ın çocukluk yıllarından itibaren etkilendiği ilk isim babası Haşım Günay'dır. O, kasaplık, sepetçilik gibi meziyetlere sahip olan, kaval çalan, türküler söyleyen hatta kendisine ait türkü icra edebilen donanımlı bir babadır. Öyle ki Haşım Günay, 36 ay süren askerlik dönemi boyunca mektuplarının tümünü türkü biçiminde yazmıştır. Rabia Günay ile evlenmeden önce sevdiği Sarı Kız için yaktığı türkü Çürükeynesil köyünde bir hayli ülenmiştir. Dörtlüklerle oluşturulmuş bu altı hanelik türkü yedili hece ölçüsü ile söylenmiştir. Bu bağlamda Haşım Günay'ın, oğlu Hayrettin Günay'ın kültürel gelişiminde etkili olduğunu yadsınamaz bir gerçektir.

Haşım Günay, eşi Rabia Günay'ın vefatından sonra bir baba olarak yapmaya çalıştıklarının yanı sıra Hayrettin Günay'ın halk müziğine, halk oyunlarına, halk çalgılarına olan ilgisinin gelişmesinde ve kültür çevresini, duyduklarını, gördüklerini değerlendirmesinde yardımcı olmuştur. Hayrettin Günay, çocukluk yıllarından itibaren babasından dinlediği ezgilerin, türkülerin etkisinde kalmış ve bunların değerli ürünler olduğunun farkına varmıştır. Aile içerisinde aldığı bu ilk kültürel eğitim daha sonraki araştırmalarına, derlemelerine hatta kendi ürünlerini oluşturmasına katkı sağlamıştır.

Günay'ın kültürel gelişimine Görele'nin "folklor madeni" sayılabilecek Çürükeynesil köyünün önemli isimleri de katkı sağlamıştır. Örneğin Günay, kemençenin ustası olarak kabul edilen Karaman'ı, tanıma imkânı bulmuş, Görele halk müziği açısından oldukça önemli bir isim olan Durkaya'nın icralarını dinleyebilmiştir. Hayrettin Günay, Karaman ve Durkaya'nın yanı sıra Görele halk müziğinin gelen diğer isimlerini de bilmektedir. Hacıalı Özdemir, Kazım Özdemir, Hüseyin Özdemir, Temel Özdemir, Hasan Özdemir, Velet Özdemir gibi Çürükeynesil çevresinin önemli sanatçılarından etkilenmiştir. Kemençe, davul, zurna gibi çalgıları çalan, halk oyunlarında usta olan bu isimler hakkında bazen anlatılanları dinlemiş bazen de bizzat tanıma imkânı bulmuştur.

Bu isimlerin dışında eşi Rafet Kaçar'ın amcası olan ünlü şair ve bestekâr Ahmet Kaçar, Hayrettin Günay'ın çocukluk yıllarından itibaren etkilendiği kişiler arasındadır. Hayrettin Günay, Rafet Hanım ile evlenmeden önce de oldukça yakın olduğu Ahmet Kaçar'ın kitaplığından, kültürel birikiminden, fikir dünyasından, müzik bilgisinden faydalanmıştır. Lise dönemlerinde, açıkta beklediği bir sene içerisinde Ömer Seyfettin'in bütün eserlerini ve başka pek çok kitabı Ahmet Kaçar'ın kitaplığından alarak okumuştur. Günay'ın, Ahmet Kaçar üzerine çeşitli dergi ve gazetede yazılar yayımlaması, kendisinde bıraktığı etkinin boyutunu gözler önüne sermektedir. Yeşilgiresun gazetesinde yayımlanan "Ahmet Kaçar'da Yergi" (Günay, 1997), "Ahmet Kaçar Şiirlerinde Biçim" (Günay, 2008a), "Ahmet Kaçar Üstüne Yazanlar" (Günay, 2010a), "Ahmet Kaçar'a Saygı Gecesi" (Günay, 2011), "Ahmet Kaçar'ın Ardından" (2018a; 2018b; 2018c; 2018d; 2018e; 2018f; 2018g; 2018h; 2018ı, 2018k; 2018l, 2018m; 2018n; 2018o; 2018ö; 2018p; 2018r; 2018s; 2018t; 2018u) yazıları ile beraber "Yaşamını Şiire, Müziğe, Çiçeklere Adayan Ozan: Ahmet Kaçar" (Günay, 2002a; 2002b; 2002c; 2002d; 2002e) ve Görele Lisesi dergisinde yayımlanan "Ahmet Kaçar" (Günay, 1994) isimli çalışmalar Günay'ın vefa borcunu ödeme şeklidir.

Eğitim hayatının başlamasıyla beraber öğretmenleri de Hayrettin Günay'ın yazı ve fikir hayatının şekillenmesinde etkili olur. İlköğretimi tamamladığı Sağlık Köyü İlkokulu öğretmenleri köy enstitüsü tarzında eğitim veren, donanımlı öğretmenlerdir. Atatürk

Giresun Kültür Araştırmalarında Bir Değer: Hayrettin Günay ve Çalışmaları

döneminin reformlarından etkilenmiş, ilkeleri olan, çok yönlü eğitimcilerdir. Bu bağlamda Günay'ın, eğitim hayatının temelleri oldukça sağlam atılmıştır.

Hayrettin Günay'ın, Görele Lisesi'ndeki öğrencilik yılları kültürel birikim kazanmaya başladığı dönemlerdir. Örneğin Göreleli ünlü ressam Burhan Temel lise dönemlerinde Günay'ın Sanat Tarihi derslerine girer. İlerleyen yıllarda kendisi ile samimiyetleri artarak, arkadaş olurlar. Görele folkloru açısından oldukça önemli olan bir başka isim besteci, şair ve yazar Fethi Karamahmutoğlu'dur. Karamahmutoğlu, Günay'ın Görele Lisesi'nde okuduğu dönemlerde edebiyat öğretmenliği de yapmıştır. Günay'ın şiirler kaleme alarak başladığı yazarlık sürecinde oldukça etkili bir isimdir.

Fethi Karamahmutoğlu'nun İstanbul'a gidişi ile beraber Muzaffer Satıroğlu, Görele Lisesi'nde edebiyat derslerine girmeye başlamıştır. Hayrettin Günay'ın şiir dünyasının, edebî hassasiyetlerinin gelişmesinde Fethi Karamahmutoğlu, fikri yönünün kuvvetlenmesinde, bakış açısının belirlenmesinde, yaratıcı insana dönüşmesinde ise Muzaffer Satıroğlu etkili olmuştur. Bugün hâlâ kaleme almaya devam ettiği eleştiri yazılarının temelleri Muzaffer Satıroğlu ile atılmıştır. Okul haricinde de beraber faaliyetlerde bulunmaları, hoca-öğrenci ilişkisinin dışında arkadaşlık kurları fikir alışverişi yapmalarına imkân sağlamıştır.

Hayrettin Günay'ın eğitim hayatını, kültür dünyasını, müzik bilgisini, mesleki donanımını etkileyen yukarıda bahsettiğimiz sanatçılar ve öğretmenler haricinde fikirlerini, ilkelerini, çizgisini belirleyen önemli şahıslardan da söz etmek gerekmektedir. Örneğin Hasan Ali Yücel, Hayrettin Günay'ın fikir dünyasının gelişmesinde oldukça etkili olmuştur. Hayrettin Günay, ortaokul eğitimini tamamladığı Görele Ortaokulu'nun kurucusu olan Yücel'den, derslerinde söz etmesi dolayısıyla soruşturma dahi geçirmiştir. Ancak Hasan Ali Yücel'in ilkelerini benimsemekten, eğitimci yönünü kendine örnek almaktan, onu anlatmaktan, genç kuşaklara aktarmaktan vazgeçmemiştir. Hayrettin Günay'ın kendisine önder edindiği, hayatı boyunca her an savunduğu, ilke ve inkılaplarını temel aldığı en baş isim Mustafa Kemal Atatürk'tür. Bu örnek alma durumu bilinçsizce ve salt hayranlıkla değil hakkında yazılmış eserleri okuyarak, fikirlerini tahlil ederek, çalışmalarının farkına vararak gerçekleşmiştir.

Görüldüğü üzere Hayrettin Günay, babası Haşim Günay, Durkaya ve Karaman gibi yöredeki önemli kemeçe sanatçıları, davulcular, zurnacılar, aynı zamanda öğretmeni olan Ahmet Kaçar ve Fethi Karamahmutoğlu gibi şairler ile ressam Burhan Temel gibi sanatçılar, yukarıda adını saydığımız diğer öğretmenler, Hasan Ali Yücel ve Mustafa Kemal Atatürk gibi önemli isimlerin etkisinde kalmıştır. Bu durum onun çok yönlü okumalar yapmasına ve çalışmalarını fikir, edebiyat, sanat bağlamında oluşturmasına imkân sağlamıştır. Sanatın, kültürün her alanına hâkim olan Günay, sözünü ettiğimiz isimlerin de etkisiyle çok önemli çalışmalar ortaya koymuştur.

1.7. Halk Bilimi Çalışmalarına Başlama Süreci

Hayrettin Günay, doğduğu andan itibaren halk bilimi ürünleriyle iç içe büyümüştür. Özellikle çocukluktan erişkinliğe kadar yaşadığı Çürükeynesil Köyü'nün halk müziği, halk oyunları, halk çalgıları bakımından gelişmiş olması ve aile fertlerindeki yatkınlığın kültürel kodlarla kendisine aktarılması gibi durumlar Günay'ı etkilemiştir. Bu bilinçaltı unsurlarının dışı vurumu onun yazı dünyasını oluşturur. Gerek babası Haşim Günay'ın, gerek eğitim hayatı boyunca öğretmenlerinin, gerekse etkilendiği sanatçı isimlerin tavsiyeleri sayesinde karşılaştığı malzemeleri derlemenin gerekliliğinden, bunların kıymetinden, zamanla unutulduğundan hatta yok olduğundan haberdar olmuştur. Bu bağlamda Hayrettin Günay'ın halk bilimi ürünlerine karşı her zaman bilinçli yaklaştığı söylenebilir. Bu farkındalığın ilk ciddi çalışması "Görele Mânileri" isimli bitirme tezidir.

Hayrettin Günay, çocukluğundan itibaren dergi, gazete, roman, hikâye, şiir, anı, deneme gibi çeşitli türleri okumuştur. Bu okuyuş süreci hem Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olması dolayısıyla edebî birikimini hem de çalışmalarında kendisini gösteren yazarlık yeteneğini olumlu yönde etkilemiştir. Hayrettin Günay'ın, edebiyat zümresinde bulunan, büyük küçük pek çok ismini okuduğu söylenebilir. Ancak bu isimlerin yanı sıra Halk Bilimi alanında ön plana çıkmış, kıymetli araştırmacıları da okumuştur. Bu sayede derleme yöntemleri, yazıya geçiriliş süreci, malzemenin değeri gibi konularda bilgi edinmiş, zamanla kendi çizgisini oluşturmuştur. Böylece ilk görev yeri olan Kars/Posof ilçesinde derleme çalışmalarında bulunmuş, sahanın kıymetinin farkına varmış, karşılaştığı halk bilimi ürünlerine ilgisiz kalmamıştır.

Görüldüğü üzere, Hayrettin Günay, gelecek kuşaklara aktarma amacıyla daha ortaokul çağlarında “derleme defterine” kaydettiği ürünleri üniversite yıllarından itibaren çalışmaları ile gün yüzüne çıkarmıştır. Yayın hayatına başlamadan önce özellikle halk bilimi merkezli olarak yaptığı okumalar onun çalışma şeklini, bakış açısını, araştırma etiğini geliştirmiştir.

1.8. Hayrettin Günay'ın Yayın Hayatı ve Halk Bilimine Katkıları

İlk şiirini 1969 yılında yayımlayarak yazın dünyasına adım atan Hayrettin Günay, 50 yılı aşkın süredir çeşitli gazete ve dergilerde çalışmalarıyla yer almıştır. Sadece halk bilimi değil dil, edebiyat, sanat, spor, tarih, kitap tanıtımı, eleştiri, gezi yazısı, anı, inceleme gibi pek çok alanda yazılar yazmıştır. Bahsi geçen bu çalışmalar Görele Lisesi, Giresun, Alkım, Kıyı, Akbaba, Milli Eğitim gibi dergilerde ve Yeşilgiresun gazetesi başta olmak üzere Son Haber, Görele Haber, Gün, Hürses gibi çeşitli yerel gazetelerde yayımlanmıştır. Özellikle Yeşilgiresun gazetesinde, 1997 yılından itibaren düzenli olarak “Edebî Sohbetler” başlığı altında çeşitli konularda yazılar kaleme almıştır. Gazete sahibi Hasan Ögütçü tarafından kendisine verilen ikinci sayfanın üst köşesinde genellikle cumartesi günleri yazmakla beraber ihale ilanı, tebrik ve cenaze mesajları, özel haberler, reklamlar gibi nedenlerle yazılarının üçüncü sayfada yer aldığı da ya da yayın gününün değiştiği tespit edilmiştir. Günay'ın, bazı durumlarda haftada birkaç yazı yayımlandığı bazen de yayına bir süre ara verildiği belirlenmiştir.

Hayrettin Günay, yazılarını kaleme alırken öz Türkçe kelimeler kullanmaya gayret etmiştir. Bu amaç doğrultusunda huzur yerine “erinç”, hastalık yerine “sayrılık”, tedavi yerine “sağaltım”, daktilo yerine “yazı aracı”, hazırlamak yerine “kotarmak”, zenginlik yerine “varsıllık”, iddia etmek yerine “savlamak”, kaset yerine “kutucuk”, kültür yerine “ekin”, ahlaksal yerine “sağtöresel”, edebî yerine “yazınsal”, teknik yerine “bulunç”, fotokopi yerine “tıpkıçekim”, ses kayıt cihazı yerine “sesalır”, sempozyum yerine “sunuşma”, baskın yerine “başat”, arşiv yerine “belgelik” gibi kelimeleri tercih etmiştir.

Hayrettin Günay, Görele'de unutulmaya yüz tutmuş, tarihi süreç içerisinde kaybolmuş pek çok meseleyi gün yüzüne çıkarmıştır. Örneğin 2008 yılında Yeşilgiresun gazetesinde yayımlanan “Bilmecelerimiz” (Günay, 2008b; 2008c; 2008d; 2008e; 2008f; 2008g; 2008h; 2008i; 2008k; 2008l) başlıklı yazı dizisi ile Görele yöresi bilmecelerine temas eden ilk ve tek isim olmuştur. Giresun yöresinde kemençecilik geleneği bağlamında oldukça önemli bir isim olan Durkaya (Kemal İpşir)'ya dair ilk yazı 1999 yılında yine Hayrettin Günay tarafından yazılmış ve Görele Lisesi dergisinde yayımlanmıştır (Günay, 1999a). Günay, özellikle kemençecilik geleneği ve halk oyunları üzerine araştırmalar yapmış, çeşitli yazılar kaleme almıştır. Bunun yanı sıra halk oyunu ekipleri yetiştirmiş, halk oyunu yarışmalarında dereceler elde etmiş, derlediği türkülerle de yöre kültürüne hizmet etmiştir.

Hayrettin Günay, üzerinde tartışmalar bulunan, tartışmalı konulara da açıklık getirmiştir. Giresun Valiliği tarafından, kolbastı oyununun hangi yöreye ait olduğuyla ilgili

Giresun Kültür Araştırmalarında Bir Değer: Hayrettin Günay ve Çalışmaları

Giresun ile Trabzon arasında çıkan kalem kavgasında rapor hazırlamak üzere görevlendirilmiştir. Bu raporda; Kolbastı müziğinin Dere Boyu Kavaklar, Sokakbaşı Meyhane, Yaylanın Çimenine Kuzu Yayılır gibi Giresun türküleri ile oluşturulduğunu ifade etmiştir. Ayrıca Türk Halk Müziği ve Türk Halk Bilimi alanında önde gelen araştırmacılardan yaptığı alıntı ve örneklerle raporunu kuvvetlendirmiştir. Hayrettin Günay'ın bu raporu Giresun Valiliği'ne ait resmî siteye yüklenince Trabzon Valiliği tarafından da aynı minvalde bir rapor hazırlanmıştır. Bu durum çeşitli gazetelerde haber konusu olmuştur. Polemiklerin sürdüğü dönemlerde, Giresun ili Bulancak-Kuzköy muhtarı araştırmalarından dolayı Günay'a teşekkür ettiği bir metin yayımlamıştır. Görüldüğü üzere Günay, iki şehir arasında kalem kavgasına neden olan bir konuda bilimsel gerçeklikten faydalanarak, alanın önde gelen isimlerini kaynak göstererek, ispatlarla açıklamalar yapmıştır.

Hayrettin Günay, Görele'de mâniler, bilmece, halk müziği, halk çalgıları, yörenin önde gelen kültür ve sanat yüzleri, avcılık geleneği, Çepni kültürü, kemeççilik geleneği, ramazan davulu geleneği, yörenin dil ve ağız özellikleri, âşıklık geleneği, halk oyunları, kültürel etkinlikler, kuşdili, yöre mutfağı, çocuk oyunları gibi pek çok konuda yazılar yayımlamıştır. Bu bağlamda yöreye ait halk bilimi ürünlerinin kayda geçirilmesi, unutulmasının engellenmesi, gelecek kuşaklara aktarılması bakımından Günay'ın oldukça önemli bir rolü olduğu söylenebilir.

Hayrettin Günay'ın kaleme aldığı gezi yazıları da şehrin halk müziği, halk çalgıları, halk oyunları, halk edebiyatı, halk mutfağı, el sanatları gibi konularda bilgiler içermesi bakımından il monografisi niteliği taşımaktadır. Böylece sadece Görele yöresiyle sınırlı kalmamış, diğer illerin halk bilimi ile ilgilenmiş, yöreler arasındaki benzer ve farklı yönleri ortaya koymuştur. Bu bağlamda Kars, Ordu, Trabzon, Çanakkale, Artvin, Erzurum illeri hakkındaki gezi yazıları, bu yörelerin halk bilimine dair unsurlar barındırması açısından oldukça önemlidir. Kişisel gezilerin haricinde Trabzon'da, Çanakkale'de, Ordu'da, Kars'ta düzenlenen kültürel etkinliklere katılmış ve buralarda gördüklerini, duyduklarını, öğrendiklerini kayıt altına alarak okuyuculara aktarmıştır.

04 Mayıs 2013 tarihinde, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nde, ÇOMÜ Kültürel Değerleri Tanıtım ve Yaşatma Topluluğu tarafından düzenlenen "Karadeniz'de Çepni Kültürü ve Müziği" isimli panele konuşmacı olarak katılmıştır. Panelde, Görele yöresinde türkü kültürünün oluşumu hakkında bilgi vermiş ve Rize, Trabzon, Giresun, Ordu yöreleriyle halk müziği ve halk oyunları bağlamında yaşanan kültürel etkileşimden söz etmiştir. 21 Temmuz 2015 tarihinde, Görele Belediyesi tarafından düzenlenen "Çepni Tarihi ve Çepni Dili" isimli panelde ise Çepnilerin dil ve ağız özellikleri hakkında bilgiler vermiştir. Hayrettin Günay, sözü edilen iki panelde de doğaçlama olarak konuşmuştur ve yazılı metni bulunmamaktadır. Karadeniz Üniversitesi Devlet Konservatuarı tarafından, 13-15 Nisan 2015 tarihleri arasında, Trabzon'da gerçekleştirilen "Doğu Karadeniz Geleneksel Müzik ve Dans Günleri" isimli etkinlikte yer alan Hayrettin Günay, "Görele Örneğinde Giresun Müziğinde Etkileşim" konusuna dair açıklamalarda bulunmuştur.

Hayrettin Günay'ın Türk halk bilimine katkıları değerlendirildiğinde özellikle türkülerle derlemeleri ile pek çok ürünü gün yüzüne çıkardığı görülmektedir. Bu derlemelerde bilinen türkülerin farklı versiyonlarının yanı sıra daha önce belgeliklere girmemiş, saklı örnekler de bulunmaktadır.

2. HAYRETTİN GÜNAY'IN ÇALIŞMALARI

2.1. Halk Edebiyatı Konulu Çalışmaları

2.1.1. Hayrettin Günay'ın Türkü Konulu Çalışmaları

Hayrettin Günay'ın türkü konulu çalışmaları Türk halk bilimi araştırmaları için son derece önemlidir. Artık türkülerin şehirlerde yaşayan, okumuş yazmış, mürekkep yalamış, modern hayat tarzının içinden gelen, çağdaş sanat akımlarını yakından takip eden insanlar tarafından da üretilen ve tüketilen bir kültürel değer olduğunun farkına varmamız gerekiyor (Tokel, 2002: 127). Söylenilen bütün ölçütlere uyan, kaliteli bir eğitimin yanı sıra kendi okuma ve araştırmalarıyla da bilimsel farkındalığını arttıran, sanatın hemen her alanında güncel gelişmeleri takip eden Hayrettin Günay'ın halk bilimi çalışmaları incelendiğinde üzerinde sıklıkla ve titizlikle durduğu iki konu göze çarpmaktadır: Türkü ve halk oyunları. Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde kayıt altına alınan, icra edilen türkülerini inceleyen Günay, özellikle Giresun-Görece yöresi türkülerini araştırmalarına konu edinmiştir. Çalışmalarında türküler "Ezgilerine Göre Türküler", "Konularına Göre Türküler", "Biçimlerine Göre Türküler" başlıkları altında değerlendirilmiştir. Türkü konulu çalışmalarında, ezgilerine göre usullü ve usulsüz türküler; konularına göre ise aşk türkülerini, doğa türkülerini, kahramanlık türkülerini, askerlik türkülerini, tören türkülerini, iş türkülerini, eşkıya türkülerini, acıklı olaylarla ilgili türküler, oyun türkülerini, ölüm türkülerini gibi türkülerini incelemiştir. Biçimlerine göre türkülerin ise "fındık havası", "ekin havası", "imece havası", "gelin ağlatma havası", "yol havası", "yayla havası", "karşılama havası", "Tuzcuoğlu havası", "Ağasar havası", "Tamzara havası", "Hasbal havası", "sıksara havası", "tarla havası", "Horopçun havası", "Timiye havası", "bıçak havası", "kına havası", "kesme türkü havaları" başlıkları altında verilmesi dikkat çekicidir. Sözü edilen türkülerden Tuzcuoğlu havası, Timiye havası, Sıksara havası, horopçun havası gibi birçok türkü Giresun yöresi menşeli ezgilerdir.

Hayrettin Günay türkü geleneği içerisinde dört ayaktan söz etmenin doğru olacağını belirtmektedir. Türkülerin çıkış yerine, kaynağına uygun biçimde, doğallığıyla okunduğu birinci ayak içerisinde Neşet Ertaş, Hacı Taşan, Nida Tüfekçi, Muharrem Ertaş, Mahzuni Şerif; ezgileri, türkülerini Batı tekniği ile kaynaştırarak çoksesli yapıda seslendiren ikinci ayak içerisinde Ahmet Adnan Saygun, Necil Kazım Akses; halk türkülerinin şan tekniğinden yararlanarak icra edildiği üçüncü ayak içerisinde Ruhi Su; daha modern söylemlerde bulunan dördüncü ayak içerisinde ise Cem Karaca, Barış Manço, Edip Akbayram, Modern Folk Üçlüsü, Üç Hürel gibi önemli isimlere yer vermektedir.

Hayrettin Günay'ın "Olaylı Türküler" (Günay, 2000) isimli araştırması Giresun yöresi türkü araştırmalarına farklı bir bakış kazandırmaktadır. Görece ünlü kemençeci Piçoğlu Osman'ın bir cinayet üzerine söylemiş olduğu "Eşref" türküsü ile eşi Fadime'nin kayboluşunun ardından yakmış olduğu "Fadime" türkülerini Trabzon iskele kâhyası Yahya'nın öldürülmesi üzerine yaktığı "Kâhya" türkülerinin ve Durkaya'nın "Cenaze Çağırma" türkülerinin ortaya çıkışına sebep olan olayları aktarmıştır. Yerel folklor araştırmacısı olan Günay'ın bu konulara yönelerek kayıt altına alması ve Yeşilgiresun gazetesinde yayımlayarak okuyucuya sunması son derece önemlidir. Çünkü Hayrettin Günay'ın çalışmalarından önce yöre türkülerinin ortaya çıkışına sebep olan hikâyeler hakkında yeterince çalışma yapılmamıştır. Türküler halkın malı, sevilmiş beğenilmiş ve ağızdan ağıza dolaşan kültür ürünleri olduklarına göre yayılmaları pek tabiidir. Sosyal bir temele, yüklü bir duyguya, kuvvetli bir müziğe dayanan türküler, asker ocaklarında, düğünlerde, kır eğlencelerinde, okullarda, halk sanatçıları, öğretmenler, askerler, köçekler ve çalgıcılar aracılığıyla daha geniş çevrelere yayılırlar (Özbek, 1994: 64). Türküler bu karar geniş bir coğrafyaya yayılırken Hayrettin Günay'ın türkü merkezli çalışmalarında sadece Giresun yöresi türkülerini incelemiş olması mümkün değildir. Bu nedenle Günay'ın türkü çalışmalarında Giresun'un yanı sıra Kars, Ordu, Trabzon, Erzurum, Eskişehir, Çanakkale, Erzincan gibi çeşitli yörelere ait türkülerin biçim ve içerik bakımından incelendiğine rastlanmaktadır.

Giresun Kültür Araştırmalarında Bir Değer: Hayrettin Günay ve Çalışmaları

Hayrettin Günay çalışmalarında daha önce uzman araştırmacılar tarafından derlenmiş türkülerin yanı sıra kendi derlemelerine de yer vermiştir. Bu derlemelerin bir kısmı ilk defa Hayrettin Günay tarafından kayda alınırken bir kısmında ise ezgi farklılığı olan -daha önce derlenenlerden- türkülere yer verilmiştir. Bu bakımından Günay'ın derlemeleri ve derlediği ürünleri incelediği araştırma yazıları halk bilimi çalışmaları için önemli birer kaynaktır. Amcası Mehmet Günay'dan, babası Haşim Günay'dan, Sağlık köyünden, görev yaptığı ya da gezi amaçlı gittiği il ve ilçelerden derleyip kayıt altına aldığı türkülerin haricinde Hayrettin Günay'ın kendisine ait türküler de çalışmalarında yer almıştır. Türkü, Türk kelimesinden doğmuştur ve “Türlere mahsus ezgi (melodi)” anlamına gelmektedir. “Türkü yakmak” deyiimi de türkü kelimesinden türemiştir ve icat etmek anlamındadır (Elçin, 1986:195). Hayrettin Günay da annesi Rabia Günay'ın vefatının ardından “Evimizin bir direği/ Vardı gitti vardı gitti/ Dört kişinin bir meleği/ Vardı gitti vardı gitti/ Yıllar yılı çile çekti/ Hasta hasta ekti biçti/ Apacı bir şerbet içti/ Vardı gitti vardı gitti” dizelerine sahip bir türkü yakmıştır. Bu türkü Günay'ın kendi yaratılarına bir örnektir. Hayrettin Günay'ın bir kısmı “Giresun Türküleri ev Oyun Havaları-Giresun Üstünde Vapur Bağırıyor” gibi araştırmalarla kayıt altına alınarak notalanmıştır (Turhan ve Altınkaynak, 2009). Bir kısmı ise henüz gün yüzüne çıkmamıştır. Hayrettin Günay'ın derlediği türkülerini ve kaynak kişilerini kısaca listelemek yerinde olacaktır:

1. Ahmet Kaçar- “Kümbet Türküsü”
2. Alucra Aktepe Ortaokulu öğrencileri- “Harmanın O Yanına (Alusra Kadon Horanı)”
3. Ayşe Usta- “Keten Türküsü”
4. Haşim Günay- “Belimdeki Bıçağım”
5. Haşim Günay- “Ekin Türküsü”
6. Haşim Günay- “Evlerinin Önü”
7. Haşim Günay- “Görelle Pazarında”
8. Haşim Günay- “Kerem Türküsü”
9. Haşim Günay- “Mehmet Çavuş Türküsü”
10. Haşim Günay- “Sarıköz Türküsü”
11. Haşim Günay- “Yağmur Yağayı Yağmur”
12. Haşim Günay- “Yayla Türküsü”
13. İbrahim Kavraz- “Görelle'den Yukarı”
14. Kâtip Şadi- “Doruk Geliş (Yeni Hava)”
15. Kâtip Şadi- “Eniş Dibi Yolları”
16. Kâtip Şadi- “Gölbaşı”
17. Kâtip Şadi- “Horan Havası (Sigaramı yandırdım)”
18. Kâtip Şadi- “Horan Havası”
19. Kâtip Şadi- “Kuş Konuyu Konuyu”
20. Kâtip Şadi- “Oy Emine Fadime”
21. Kâtip Şadi- “Yeni Horan”
22. Kemal Yılmaz- “Gelin Kaynana”
23. Kemal Yılmaz, “Yaylalar”
24. Mehmet Günay- “Bir Han Köşesinde Kalmışım Hasta”
25. Mehmet Karadeniz- “Utandım Soramadım”
26. Nazmi Özdemir- “Ağasar'ın Balını”
27. Nazmi Özdemir- “Duman Geliyu Duman (Karaçomak Türküsü)”
28. Piçoğlu Osman Gökçe- “Tamzara'nın Üzümlü”
29. Sağlık Köyü- “Tömbelek Türküleri”
30. Sami Günay- “Elinde Ayna”
31. Sami Günay- “Sis Dağının Başında”
32. Sırrı Öztürk- “Görelle Sallaması”
33. Sırrı Öztürk- “Görelle Yol Havası”

34. Sırrı Öztürk- “Sallama Havası”
35. Sırrı Öztürk- “Yol Havası”
36. Zeki Yılmaz- “Bahşış İsteme Türküsü”
37. Ziya Şadi- “Ekin Havası”
38. Ziya Şadi- “Gel Çıkalım Çarşıya”
39. Ziya Şadi- “Karadeniz Sahildir”
40. Ziya Şadi- “Kızlar Karşılması”
41. Ziya Şadi- “Oy Timiye”
42. Ziya Şadi ve İsmet Şadi- “Kadırga Sallaması”
43. Ziya Şadi ve İsmet Şadi- “Kadırga Yol Havası”

Hayrettin Günay’ın türkü çalışmalarında yaptığı eleştirilerin de dikkate alınması gerekmektedir. Belirli bir yöreye ait türkünün, farklı yörelerin ağız özellikleriyle okuması ve türkülerin esas sözlerinin değiştirilmesi Günay’ın eleştirdiği iki ana konudur. Bu yanlış örnek olarak “Ağasın Balı” türküsü birçok çalışmada gösterilmiştir. Görele yöresine ait türkünün Trabzon ağız özellikleriyle okunması üzerinde durulmuştur. Bu noktada Hayrettin Günay’ın geleneği kuşaklar arası aktarıcı yönü de dikkat çekmektedir. Çünkü yapılan yanlış okumanın en çok gençleri etkilediği, genç icracılar arasında da türkülerin sözleri ve ağız özellikleri değiştirilerek icraların yapıldığı belirtilmiştir.

Hayrettin Günay’ın Görele yöresi türkülerine dair tespitlerini şu şekilde sıralamak mümkündür:

- a) Yöredeki türküler çoğunlukla 2/4, 3/4, 4/4’lük veya 5/8, 7/8, 9/8, 16/8’lik ezgilerle oluşturulmuştur.
- b) Giresun türkülerinin çoğunluğunun mâni tarzında yazılmıştır. Genel mâni uyak örgüsü olan “a b a b” yanında Görele türkülerinde “a b c b” örgüsü de yaygın olarak kullanılır. Bu özelliği bilmeyenler türkülerimizin sözlerini yazarken yanlış düşerler, Görele’ye, Karadeniz’e özgü “a b c b” biçimini dörtlük yerine ikilik olarak yazarlar.
- c) Doğuda Görele, batıda Giresun-Merkez, içeride de Alucra-Şebinkarahisar yörelerinde kayıt altına alınmış, belgeliklere girmiş türkülerin diğer ilçelere oranla notaya alınma, yaygınlaşma bakımından daha fazladır.
- d) Görele’de kırık havaların yaygınlığına karşı Giresun’da kırık havaların yanında uzun hava çeşitliliği de göze çarpmaktadır.
- e) Giresun’un türkülleri ile ilgili olarak “tüm türkülerin derlenerek bir yapıta dönüştürülememesi”, “Giresun türkülerinin Trabzon, Rize gibi farklı yörelerin ağız özelliklerine göre okunması”, “türkülerin yağmalanması” gibi sorunlarla karşılaşmaktadır.
- f) Türkücülerin, bestecilerin halk müziği terimleri yerine bilinçsizce “parça” kavramını kullanması son derece yanlıştır. “Türkü, şarkı, beste bütündür. Parça değildir.” diyen Hayrettin Günay, “parça” kavramı kullanıldığı zaman “türkü, şarkı, beste, ezgi, uzun hava, oyun havası, ağıt, ninni, bozlak, koşma, deyiş, deme, gazel, kerem, barak, zeybek, oturak, kına, gelin ağılatma, karşılama, Cezayir, Tuzcuoğlu, kolbastı, kırık, müstezet, maya, gurbet divan, nefes, semah, konçerto, oda, marş” gibi pek çok terimin yok edildiğini belirtmiştir.
- g) 1929, 1937, 1943 yıllarında Giresun, Trabzon, Rize, Gümüşhane, Bayburt, Erzincan, Erzurum, Sinop illerinde türkü derleme çalışmaları yapılmıştır. Bu derleme çalışmaları ile birlikte pek çok Giresun türküsü kayıt altına alınmış, belgeliklere girmiş ve notalandırılmıştır.
- h) Giresun türkülerinin derlenişi sırasında Osman Kalyoncu, Cemal Uzel, İsmail Doğan, Kadir Üstündağ, Halim Giresunluoğlu, Piçoğlu Osman, Nejat Buhara, Ömer Akpınar, Küçük Hüseyin, Ünal Özel, Tuncer Kalyoncu, Aytekin Özdemir, Ahmet Başaran, Sadullah Sarırecep, Ali Rıza Gündoğdu, Kâtip Şadi, Göreleli İsmail, Mehmet Maksutoğlu, Mustafa Tahmaz, Ahmet Ergin, Zafer Tahmaz, Aziz Şeker, Ahmet Küçük,

Giresun Kültür Araştırmalarında Bir Değer: Hayrettin Günay ve Çalışmaları

- Selahattin Erdal, Rüştü Tuncalı, Vonalı Ahmet, Hasan Karakoç, Hidayet Çalbudak, Rüştü Kozak, Aziz Şeker gibi isimleri kaynak kişi olarak yer almıştır.
- i) Ahmet Yamacı, Ümit Tokcan, Muzaffer Sarısözen, Tuncer İnan, Yücel Paşmakçı, Emin Aldemir, Nurettin Çamlıdağ, İbrahim Can, Aziz Gürses, Ümit Bekizağa, Nida Tüfekçi, Ali Rıza Gündoğdu, Ömer Akpınar, Zafer Tahmaz, Hüseyin Akpınar, Ahmet Yamacı gibi isimlerin Giresun yöresi türkülerinin derlemecisi olarak yer almıştır.
 - j) Derlenen türkülerin notaya alınışında ise Ahmet Yamacı, Ateş Köyoğlu, Muzaffer Sarısözen, Hüseyin Akpınar, Ali Rıza Gündoğdu, Zafer Tahmaz, Şenel Önalı, Yücel Paşmakçı, Cemile Cevher, Nida Tüfekçi, Ümit Bekizağa, İbrahim Can, Adnan Ataman, Aziz Gürses, Tuncer İnan, Nurettin Çamlıdağ, Saadetin Gürhan, Nejat Buhara, Salih Turhan gibi isimlerin önemli katkıları olmuştur.

2.1.2. Hayrettin Günay'ın Mâni Konulu Çalışmaları

Mâniler, Anadolu insanının düşünce yapısının, beğenisinin, dertlerinin, özlemlerinin, sevgilerinin, kıskançlıklarının, hâsılı ortak kültürünün sergilenişinin görüldüğü mâniler; yüzyılların deneyimlerinden süzülerek biçimlenmiş, belirli kuralları olan kuşaktan kuşağa bir gelenek içinde aktarılan anonim edebiyatın en çok icra edilen şiir türlerinden biridir (Artun 2004: 111). Bu nedenle mâniler çok geniş coğrafyalara yayılmıştır. Hayrettin Günay'ın mâni konulu çalışmaları ise türkü çalışmalarının aksine sadece Giresun yöresi mânileriyle sınırlı kalmıştır. KTÜ Fatih Eğitim Enstitüsü'nden mezun olurken hazırladığı Çürükeynesil köyü mânileriyle ilgili bitirme tezi Hayrettin Günay'ın mâni konulu çalışmalarına da kaynaklık etmiştir.

Öğrencilik yıllarında sadece derlediği ürünleri sıralayarak yaptığı çalışmayı bilgi birikiminin artması, halk bilimi ürünlerine karşı daha bilinçli yaklaşması, yayın hayatına başlaması gibi basamaklardan sonra daha da geliştirmiştir. Özellikle Yeşilgiresun gazetesinde ve Görele Lisesi Dergisi'nde yayımlanan çalışmalarında sadece mânileri aktarmakla kalmamış, topladığı ürünleri biçim ve içerik yönüyle de analiz etmiştir. Günay'ın mâni konulu çalışmalarının tamamında 700 civarı mâniye yer verilmiştir. Dügünlerde, kadın topluluklarında, iş yerlerinde, tarlalar vb. yerlerde söylenen mâniler umumiyetle hece vezninin 7 veya 8'lisi ile meydana gelen tek dörtlükten oluşan manzumelerden meydana gelmektedir (Elçin 1988: 334). Hayrettin Günay'ın derlediği mâniler de daha çok ekin imecilerinde, tarlalarda söylenmektedir. Bu nedenle Günay'ın mâni konulu çalışmalarında yer alan mânilerin neredeyse tamamı yedili hece ölçüsüyle söylenmiş düz mâni olup “a b c b”, “a b a b”, “a a b a” “a a a a”, “a b b b”, “a b c b” şekillerinde kafiyelenmiştir. 700 civarı mâni içerisinde sadece bir yedekli mâni örneği olmakla birlikte “a b c b d b” şeklinde kafiyelenmiştir.

Manilerin konuları her türlü hayat hadiseleridir. Köy, kasaba veya şehirlerimizde okumamış, okumuş kimselerin ve hususiyle kadınların irticalen yarattıkları eserlerdir. Bir kısmı lirik olan ve usta şairlerin bile kolay kolay söyleyemeyeceği güzellikteki bu eserciklerin ilk iki mısraı duygu düşünce ve hayalin adeta girişi sayılır. Asıl konu son mısralarda karşımıza çıkar (Elçin, 1990: 7). Hayrettin Günay'ın derlediği ve incelediği mânilerde ise “sevgi, ayrılık, yakınma, ölüm, geçimsizlik, tabiat, hasret, kıskançlık, gurbet, yaşam koşulları, insan ilişkileri, üretim biçimleri, toplum yapısı” gibi temalar göze çarpmaktadır. Ayrıca temanın yanı sıra biçim olarak; yörede yaygın olarak görülen uyak düzenlerine, çeşitli durak biçimlerine, düz mâniye, uyak olmadan sadece redifle ahenk sağlanan mânilere de örnekler verilmiştir.

Hem derlenen mânilerin belgeliklere girmesi ve okuyucuyla buluşturulması hem de Giresun mânilerinin farklı açılardan incelemesi açısından bu çalışmalar oldukça önemlidir. Hayrettin Günay'ın çalışmalarında incelediği mânileri şu şekilde sınıflandırmak mümkündür:

- a) “Evlerinin önü”, “evlerinin önünde”, “ev yaptırım”, “evleri”, “evin üstü”, “evlerinin arkası” gibi kalıp sözlerin yer aldığı ev konulu mâniler.
- b) “Kemençe” ve “kemençecilik” konulu mâniler.
- c) “Fındık” konulu mâniler.
- d) “Gar yağayı yağayı” kalıbının yer aldığı mâniler.
- e) “Görelle”, “Çaşu (Çarşı)”, “Yalu (Yalı), “Elevü (Elegü)” gibi isimlerin yer aldığı Görelle konulu mâniler.

Hayrettin Günay, mânilerle ilgili çalışmalarında özellikle yöresel söylemler üzerinde durmuştur. Mânilerde geçen “yal, aba, kelem, doran, hedüg, cıdık, çölük, andır, felce, tıpızlık, yavuncamak, saçma, yamalığı, gonusug, gürüm, düve, öklenmek, zeklenmek, andal, gegeg, cımbış, dozildik, gezente, degmüg, çöten, odduk, şekek, çangal, okarı, feşel, anışug, alartu, cırbıt, kiddig, semeleg, üşmek, çıtlı, gataviz, fide, paldır, itgölü, fisdan, harman, obuz, çeç, harar, girebi, baldıran, ışgın, çort, afur, ayeser, çögür, üğüm, tevek, davun, şalabuk” gibi yöresel söylemlerle “andır galsın”, “Allah almasın”, “horanın belini kırmak”, “adı batası”, “değneğe gatmak”, “işmar etmek” gibi deyimlere dikkat çekilmiştir. Ayrıca mânilerde yöre mutfağı, gelenek ve görenekler, bayramlar, özel günler, adet ve inanışlar, yöresel meslekler gibi sosyal ve kültürel unsurlara da ulaşmak mümkündür.

2.1.3. Âşık Edebiyatı ve Halk Şiiri Konulu Çalışmaları

Hayrettin Günay’ın âşık edebiyatı ve halk şiiri konulu çalışmaları incelendiğinde yalnızca Anadolu sahasının değil Türk dünyasının farklı bölgelerinde yaşayan Türk topluluklarının halk şiiriyle, âşıklık geleneğiyle ilgilendiği görülmektedir. Ayrıca Günay’ın, hakkında hiçbir akademik çalışma yapılmamış, unutulmaya yüz tutmuş Göreleli kıymetli ozanları, geleneksel halk şiiri çerçevesinde ürünler veren şairleri konu edinerek ve sözünü ettiğimiz şairlerden derlediği şiirleri okuyucuya sunarak literatüre kazandırdığını ifade etmekte fayda vardır. Günay’ın hayatlarına ve âşıklığa geçiş süreçlerine değindiği, eserlerinden örnekler verdiği, eserlerini dil ve üslup bakımından incelediği Türk dünyası âşıklarını alfabetik olarak şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. Abdurrahman Kızılay	14. Feryadi Çığıran
2. Ali İzzet Özkan	15. Hüseyin Çırakman
3. Ali Kızıltuğ	16. Karacaoğlan
4. Âşık Daimi	17. Köroğlu
5. Âşık Ferrahi	18. Kul Nesimi
6. Âşık Ferrahi	19. Murat Çobanoğlu
7. Âşık Garip	20. Neşet Ertaş
8. Âşık Hasan	21. Pir Sultan Abdal
9. Âşık Mahzuni Şerif	22. Reyhani
10. Âşık Ömer	23. Ruhsati
11. Âşık Veysel	24. Şeref Taşlıova
12. Dadaloğlu	25. Yunus Emre
13. Ercişli Emrah	

Hayrettin Günay’ın âşıklık geleneği ve halk şiiri geleneği ile ilgili çalışmaları Giresun yöresi bağlamında değerlendirildiğinde ise şu isimler üzerinde durduğu görülmektedir:

1. Ahmet Kaçar	3. Âşık Abbas İncehasanoğlu
2. Ali Haydar Karahacıoğlu	4. Cemil Sabri Uzunömeroğlu

Giresun Kültür Araştırmalarında Bir Değer: Hayrettin Günay ve Çalışmaları

5. Fethi Karamahmutoğlu
6. Nihat Öztürk
7. Ozan Arif
8. Ömer Şen
9. Salih Kaya (Mecburi)
10. Şadi Cındık

Hayrettin Günay'ın çalışmaları genel olarak değerlendirildiğinde üzerinde dikkatle durduğu, bir değil birkaç çalışmada konu edildiği dört önemli isim dikkat çekmektedir: Âşık Veysel, Âşık Abbas İncehasanoğlu, Mahzuni ve Mecburi. Ayrıca âşıklık geleneği içerisinde önemli bir yeri olan destan söyleme geleneği, mizahi destanlar ve karşılıklı şiirlerin söylendiği dedim-dedi geleneği de Hayrettin Günay'ın çalışmalarında ele aldığı konular arasında yer almaktadır.

2.1.4. Kemeñçecilik Geleneği Konulu Çalışmaları

Enstrüman açısından âşıklık geleneğinde saz, Giresun yöresi kemeñçecilik geleneğinde ise kemeñçe yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Kullanılan enstrüman ve bu enstrümanların müzikal kabiliyetleri, icra edilen ezgilerin farklı oluşu sonucunu da beraberinde getirmiştir. Giresun yöresi kemeñçecilik geleneğinde kullanılan ezgiler, âşıklık geleneğine oranla daha hızlı ve hareketli bir nitelik arz eder. Ayrıca bahsi geçen enstrüman farklılığı, icracıların icra sırasındaki tavırlarının farklılık göstermesinde de belirleyici olmuştur. Âşıkların büyük çoğunluğu sazın boyutlarından ötürü genellikle oturarak icrada bulunabilirken, kemeñçeciler ayakta, yürürken ve hatta horon oynarken icrada bulunabilmektedirler. (Küçük, 2016: 893)

Giresun yöresinde ortaya çıkan toplumsal törenlerin hemen hepsinde kemeñçecilik geleneği karşımıza çıkar. Toplumsal törenlerin en büyük destekçisi, kemeñçecilik geleneğidir. Giresun yöresinde nişan, kına ve düğün törenleri kemeñçecilik geleneğinin en önemli icra ortamlarındandır. Kemeñçeci bu tip törenlerde icracılığının yanı sıra yönetici mahiyeti de gösterir. Bu törenlerin en önemli unsuru olan eğlencenin tam anlamıyla ve düzenli bir şekilde gerçekleşmesi noktasında kemeñçeci önemli bir işleve sahiptir. Düğünlerde kemeñçeciler çaldıkları horan havalarıyla, insanlara horan oynatmakta ve onları eğlendirmektedirler (Küçük, 2015a: 1157).

Hayrettin Günay'ın kemeñçecilik geleneğine dair çalışmalarında hayatı, içerisinde yetiştiği kültürel ortam, etkilendiği isimler, kemeñçe ile tanışma süreci, kemeñçecilik geleneği içerisindeki yeri, icraları, teknikleri gibi bilgiler verdiği Giresunlu önemli icracıları şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. Ali Kam
2. Burhan Caba
3. Hacı Ali Özdemir
4. Halil Kodalak (Karaman)
5. Hüseyin Özdemir
6. Kâtip Şadi
7. Kemal İpşir (Durkaya)
8. Kemal Yılmaz
9. Mehmet Karadeniz
10. Mehmet Maksutoğlu
11. Naci Keskin
12. Nazmi Özdemir
13. Osman Gökçe (Piçoğlu)
14. Sami Günay
15. Sırrı Öztürk
16. Şenel Dandin
17. Tuzcuoğlu
18. Ziya Şadi

Giresun yöresi kemeñçecilik geleneğinde kolların (ekollerin) oluşumunda sözlü kültürün değişim ve dönüşüme açık yapısının yanında, sanatçının kabiliyeti de etkilidir. Yöre kemeñçecileri, nitelik açısından kemeñçe çalış tarzlarına ve türkü söyleyişlerine göre değerlendirilirler (Küçük, 2021: 65-66). Geleneğin kolları (ekolleri), günümüze kadar gelen süreçte sağlam temellere oturabilmektedir. Ancak teknolojik gelişmeler ve ulaşım imkânlarının artması gibi nedenlerden ötürü günümüzdeki durum için aynı şeyi söylemek

mümkün değildir. Günümüzdeki duruma bakıldığında kemençeci adaylarının farklı kollara (ekollere) mensup birden fazla ustadan faydalanabilmesi nedeniyle bağlı buldukları kollar (ekoller) hususunda karmaşa yaşandığı söylenebilir. (Küçük, 2015b: 148). Günay'ın çalışmalarından ve yapılan görüşmelerden hareketle edinilen verilere göre karmaşık durumdaki kemençecilik geleneğinde kollar (ekoller/kuşaklar) hususunda ifade edilen kollar şu şekildedir:

- A. Birinci Kuşak (1800): Ali Kam.
- B. İkinci Kuşak (1880): Tuzcuoğlu, Karaman, Kuyucuoğlu.
- C. Üçüncü Kuşak (1900): Picoğlu, Durkaya, Recep, Mehmet Odabaş, Mehmet Civelek (Hallâ), Hacı Ali Özdemir, Hamza Şahin.
- D. Dördüncü Kuşak (1920-1940): Ahmet Caba, Ahmet Ala, Sırrı Öztürk, Sami Günay, Kâtip Şadi, Ziya Şadi, Şenel Dandin, Kemal Yılmaz, Nazmi Özdemir, Sabri Özdemir, Temel Usta.
- E. Beşinci Kuşak (1950-1960): Hüseyin Özdemir, Burhan Caba, Mehmet Maksutoğlu, Mehmet Karadeniz, Zeki Yılmaz, Naci Keskin.
- F. Günümüz Kuşağı: Haşim Torun, Uğur Keskin, Emre Sarıcı, İbrahim Gülpınar, İbrahim Kavraz, Mehmet Gündoğdu, Hüseyin Çınar.

Günay'ın kemençecilik geleneği ile ilgili çalışmalarında söz ettiği ezgi ve havalar ise şunlardır:

1. Beyoğlu
2. Cemo
3. Cezayir
4. Duttibi
5. Elinde Ayna
6. Fadime
7. Gelin Ağlatma
8. Giresun Karşılması
9. Görele Cezayir Havası
10. Görele İnce Oyun
11. Hamzabaş
12. Hasbal
13. İnceoyun
14. Karşılama
15. Kıtirik
16. Sıksara
17. Şırıp Şırıp Havası
18. Taksim
19. Tuzcuoğlu
20. Yol Havaları
21. Zurna Havası

Görüldüğü üzere Hayrettin Günay'ın kemençecilik geleneği ile ilgili çalışmalarında Görele yöresinden 18 icracı ve bu icracıların yaşadığı dönemlere göre hangi kuşağa ait olduğu, icracıların ortaya koyduğu ürünlerin, bu icralardan doğan 21 ezgi ve hava gibi konular ele alınmıştır. Bu çalışmalar özelden Giresun yöresi müziği, genelde ise Türk halk bilimi için önemli konuların işlendiği, halk müziği ile ilgili sorunlara farklı bakış açılarının geliştirildiği son derece elzem çalışmalardır.

2.2. Halk Bilimi Konulu Çalışmaları

2.2.1. Halk Müziği Konulu Çalışmaları

Hayrettin Günay, Giresun yöresi halk müziği çalışmalarında yöreyi “Giresun Merkezi”, “Görele”, “Şebinkarahisar-Alucra” olmak üzere üç bölgede ele almıştır. Bu bağlamda Giresun merkezi ile Görele'nin bile birbirinden farklı yapılarla sahip olduğunu, halk müziği ve halk oyunları konusunda birbirlerini karşılıklı olarak etkilediğini ifade etmiştir. Giresun yöresinin sadece kendi içerisinde değil Ege, Ordu, Trabzon, Orta Anadolu, Konya, Hindistan, Erzincan, Kelkit, Gümüşhane, Torul, Harşıt yörelerinin halk müziğinden etkilendiği belirtilmiştir. Hayrettin Günay'ın çalışmalarından hareketle Giresun müziğinin

Giresun Kültür Araştırmalarında Bir Değer: Hayrettin Günay ve Çalışmaları

etkileşim içinde olduğu yöreleri “Etkileyen”, “Etkilenen” ve etkileşimin yansıdığı “Örnekler” başlıkları altında şu şekilde ifade etmek mümkündür:

ETKİLEYEN	ETKİLENEN	ÖRNEKLER
Ege Yöresi Zeybek Havaları	Giresun	Mican Çatak Altında
İstanbul Orta Anadolu Konya	Görece	Çiftetelli (Görece İnce Oyun) Konyalı
Hindistan	Görece	Avaremu
Cezayir	Görece	Cezayir Ezgisi
Erzincan Gümüşhane Torul Harşit Kelkit Elazığ	Görece	Cemo
Görece	Sivas	Sarardım Ben Sarardım
Görece	Trabzon Rize Giresun Merkezi Ordu	Tuzcuoğlu Havası Hasbal Hamzabaşı Beyoğlu Tengu Sıksara Şırıp Şırıp ve diğer horan havaları.
Giresun	Trabzon	Trabzon Kolbastısı

Tabloda görüldüğü gibi Trabzon kolbastısının oluşumunda Giresun yöresinden etkilenildiği düşünülmektedir. Bu noktada Giresun-Trabzon arasında yaşanan “kolbastı tartışması” dikkat çekicidir. Hayrettin Günay, Trabzon kolbastısı olarak bilinen dansın Giresun’un “Dere Boyu Kavaklar” ve “Sokakbaşı Meyhane” isimli türkülerinin müziğiyle oluştuğunu ifade etmektedir. Bu konuda Giresun ve Trabzon valilikleri araştırmacılara çeşitli raporlar hazırlamışlardır. Bu raporlar tartışmaların devam ettiği süreç içerisinde valiliklerin resmî sitelerinde yayımlanmıştır. Ancak günümüzde tartışmalar sonuçlanmamakla beraber dönemin raporlarına da erişim sağlanamamaktadır. Sözü edilen tartışmalar dönemin gazete haberlerinde de konu edilmiştir.

Hayrettin Günay, Görece yöresinde kına havalarının, Cezayir havalarının, yol havalarının, kolbastı havalarının, imeci havalarının, şırıp havalarının yaygın olduğunu ve diğerlerine oranla sayıca az olmakla beraber uzun hava örneklerine de rastlandığını belirtmiştir. Yörede tespit edilen uzun havalar ve önde gelen icracıları ise şöyledir:

1. Ben Bir Garip Bülbül İdim Sarpa Tünedim- Durkaya

2. Bir Han Köşesinde Kalmışım Hasta- Mehmet Günay
3. Huma Kuşu
4. Mehmet Çavuş Türküsü- Haşim Günay
5. Saz Yerlere Ev Yapmayın (Batak Yerlere Ev Yapmayın)
6. Tamzara- Piçoğlu Osman
7. Yayla Yollarında Çifte Doruklar- Kâtip Şadi

Ele alınan bir diğer konu ise kına havalarıdır. Görele’de gelinin baba evinden çıkışı veya geline kına yakılışı sırasında icra edilen yalnızca iki kına havası tespit edilmiştir: Gelin Ağlatma Havası ve Hacı Ali Özdemir’in Kına Havası.

2.2.2. Halk Çalgıları Konulu Çalışmaları

Bütün güzel sanatlar gibi müzik, ne kadar geri olurlarsa olsunlar en iptidai toplumlarda bile mevcuttur (Öztuna, 2006: 69). Müziğin icrası için gerekli başat unsurlardan birisi çalgılardır. Çalgılar sınıflandırılırken çalgının yapımında kullanılan maddenin türü, gerilme, titreşim, bükülgenlik gibi özellikleri göz önünde bulundurulur. Çalgılar bilimsel tasnife göre üçe ayrılır:

1. Vurmalı Çalgılar
2. Üfleli Çalgılar
3. Telli Çalgılar (Yayingöl, 1988: 5)

Görele yöresinde icra edilen çalgılar incelendiğinde verilen sınıfların tamamına uygun örnekler görmek mümkündür. Hayrettin Günay’ın ve yöre müziği üzerine çalışmalar yapan diğer araştırmacıların sıklıkla kemençe üzerinde durması dikkat çekmektedir. Ancak Görele yöresinde kemençenin yanı sıra davul, zurna, düdük (kaval), bağlama gibi çalgılar da düğünlerde, eğlencelerde, günlük yaşamın kimi bölümlerinde yer almıştır. Kemençe konulu çeşitli çalışmaları olan Hayrettin Günay’ın diğer çalgılarla ilgili müstakil bir çalışması henüz bulunmamaktadır. Ancak halk müziği konulu çalışmaları içerisinde yörede davul, zurna, düdük, bağlama gibi çalgıların da bulunduğunu zaman zaman ifade etmiştir. Bu doğrultuda Hayrettin Günay’ın tespitleri doğrultusunda Görele’de kemençe, davul, zurna icraları ile öne çıkan isimler şu şekildedir:

A. Kemençe

1. Abdi Aktaş
2. Ahmet Ala
3. Ahmet Caba
4. Ahmet Keskin
5. Ahmet Torun
6. Ahmet Usta
7. Ali Garaman
8. Ali Tetik
9. Aslan İpşir
10. Aziz Şengün
11. Bayram Kavcı
12. Canay Günay
13. Emre Sarıcı
14. Enver Topal
15. Erol Dandin
16. Esat Somuncu
17. Hamdi Ünal
18. Hamza Şahin
19. Haşim Torun
20. Hikmet Gök
21. Hüseyin Avcı
22. Hüseyin Caba
23. İbrahim Gülpınar
24. İbrahim Kavraz
25. İsmail Uzunöner
26. Kamis Şengün
27. Kavas Mustafa
28. Kemal Caba
29. Kemal Tonyalı
30. Kemal Yılmaz
31. Kemençeci Halil
32. Kemençeci Hamit
33. Mahmut Uzunöner
34. Mehmet Günay
35. Mehmet Gündoğdu
36. Mehmet Namazcı (Tornicoğlu)
37. Mehmet Odabaş
38. Mustafa Çınar
39. Mustafa Keskin
40. Mustafa Kırıcı

Giresun Kültür Araştırmalarında Bir Değer: Hayrettin Günay ve Çalışmaları

41. Mustafa Özdemir
42. Naci Keskin
43. Nazmi Özdemir
44. Necmi Yayla
45. Niyazi Alaca
46. Özden Özdemir
47. Sabri Özdemir
48. Salih Avcı
49. Salih Erbaş

B. Davul

1. Esat Somuncu
2. Hasan Özdemir
3. Hüseyin Özdemir
4. İsak (Velet) Özdemir
5. İsmet Şadi
6. Mehmet Durkaya

C. Zurna

1. Beytullah Tahmaz
2. Esat Somuncu
3. Hacı Ali Özdemir
4. Hüseyin Özdemir
5. İbrahim İpşir (İpşuru)
6. Kazım Özdemir
7. Kemal Usta
8. Mehmet Barutçu

D. Düdük

1. Ahmet Kaçar
2. Haşim Günay
3. Mehmet Yayla

E. Bağlama

1. Hasan Kahveci
2. Osman Kaptanoğlu

50. Salih Kılıç (Sarı Salih)
51. Selçuk İpek
52. Şenel Dandin
53. Şevki Özdemir
54. Temel Usta
55. Uğur Keskin
56. Ulvi Günay
57. Ümit Çatalbaş
58. Zeki Yılmaz

7. Mustafa Çakır
8. Mustafa Emanetoğlu
9. Temel Özdemir
10. Temel Usta
11. Uğur Keskin
12. Ziya Şadi

9. Mehmet Gündoğdu
10. Mustafa Emanetoğlu
11. Mustafa Somuncuoğlu
12. Selahattin Tahmaz
13. Tayip Kahveci
14. Temel Özdemir
15. Uğur Keskin
16. Ziya Şadi

4. Sabri Kahveci
5. Yunus Akgün

3. Selçuk İpek

Hayrettin Günay'ın halk çalgıları konulu çalışmalarında ele aldığı önemli konulardan bir diğeri ise 30 Ocak 1923 tarihinde Türkiye ile Yunanistan arasında imzalanan "Türk-Yunan Nüfus Mübadelesine ilişkin Sözleşme ve Protokol" sonrasında Görele-Giresun yöresinden Yunanistan'a dönenler tarafından Yunanistan'da kemençe icralarının başlaması hadisesidir. Mübadeleden önce Yunan tarihinde kemençe olmaması ve Görele kemençesinin diğer kemençelerden yapı ve biçim olarak ayrılabilir nitelikte olması bu düşünceyi doğrulamak için önemli delillerdir. Ayrıca Yunanistan'da kemençe icracısı olmasına rağmen kemençe üretimi yapan hiçbir zanaatkarın olmaması da kemençenin "Türk çalgısı" oluşu noktasında ispattır. Bu nedenle Hayrettin Günay'ın ve bizim düşüncemize göre Çepni Türklerinin geleneğinden, yaşam biçiminden, inancından gelen Görele kemençesine "Rum çalgısı" denilmesi son derece yanlıştır. Bizim olan kemençeyi korumak, tanıtmak, geliştirmek, genç kuşaklara aktarmak esas vazife olmalıdır.

2.2.3. Halk Oyunları Konulu Çalışmaları

Hayrettin Günay'ın Giresun yöresi halk bilimi çalışmaları arasında halk oyunları konulu olanların hem nicelik hem de nitelik olarak büyük yeri vardır. Günay, Giresun'da üç çeşit halk dansı olduğunu belirtmektedir. Bunlardan ilki Görele ile Görele'ye yakın ilçelerde yaygın olarak görülen horandır; ikincisi Giresun merkezi ile yakın ilçelerde yaygın olarak görülen karşılamadır; üçüncüsü ise Alucra ve Şebinkarahisar gibi iç kesimlerde yaygın olarak görülen karma oyunlardır. Karma oyunlar horan ve karşılama ile Erzincan, Sivas yörelerinin halk oyunlarının bileşimidir. Öncelikle Günay'ın çalışmalarında yer verdiği Giresun halk oyunlarını oluşum biçimlerine göre sınıflandırmak yerinde olacaktır:

1. Horan

a) Atalık Horanı	l) Gangallama Horanı
b) Beyoğlu Horanı	m) Geliñçi Horanı
c) Bıçak Oyunu	n) Hamzabaş Hocanı
d) Çalış Horanı	o) Hasbal Horanı
e) Çürükeynesil Alaşağısı	p) Horopçun Horanı
f) Çürükeynesil Horanı	q) Kadın Horanı
g) Daylı Horanı	r) Kıtırık Horanı
h) Dik Horan	s) Sıksara
i) Dutdibi Horanı	t) Şırıp Şırıp Horanı
j) Eşkıya Horanı	u) Tuzcuoğlu Horanı
k) Fadime'm Horanı	

2. Karşılama

- a) Giresun Karşılaması

3. Karma Oyunlar

- a) Avaremu Oyunu
b) Konyalı Oyunu

Bu danslardan en çok “horan” üzerinde durulmuştur. Öncelikle “horan” ve “horan” kavramları hakkında açıklama yapmakta yarar vardır. Hayrettin Günay, Giresun halk oyunlarının ve halk müziklerinin kökeninde “ekin kazma imecileri” bulunduğunu ifade etmiştir. Özellikle darı (mısır) kazma imecileri sırasında görülen devinimlerin hız, ezgi ve süre bağlamında yeniden şekillenip ekin havalarını; ekin havalarının da zaman içinde farklı türküleri, müzikleri yaratmıştır. Darı-imece bütünleşmesi sırasında çeşitli türküleri, ezgileri, danslar ortaya çıkmıştır. Ekin imecileri kök kabul edilip bunlardan yola çıkarak “aşk, ayrılık, özlem, hastalık, yokluk, ölüm, askerlik” temalı türkölere ulaşılmıştır. Başlangıçta oldukça ilkel olan bu imeci havalarını zaman içerisinde kemençenin dâhil oluşuyla zenginleşmiş, yeni ezgilerin, sözlerin, kemençe çalış biçimlerinin ortaya çıkması ile imeci havalarını da değişmiştir. Mısırların yeterince olgunlaştıktan sonra yapraklarının duruş şekli, salınması, titremesi gibi hareketler ise horan dans figürleri ile benzerdir ve bu nedenle horanın kaynağının mısır bitkisi olduğu söylenebilir.

Hayrettin Günay, horan danslarının kökeninin Trabzon ve Rize gibi yörelerde biçilmiş mısır saplarının oluşturduğu “horom” isimli yığınlarla ilişkilendirildiğini söylemiş ancak bu öykünmenin son derece yanlış olduğu belirtmiştir. Çünkü biçilmiş, ölmüş, cansız, devinimsiz saptardan hareketle son derece coşkulu, devinimli, kıvrak bir dansın ortaya çıkması mümkün değildir. Bu nedenle horan erginleşmiş, bütün kökleriyle toprağa tutunmuş darının rüzgârda salınımı, yapraklarının göğe yükselmesi, sağa sola salınması ve zaman zaman insan dirsekleri gibi aşağı bükülmesi horan figürlerinin temelidir. Horanın kökenini erginleşmiş darıya bağladıktan sonra etimolojik açıdan da incelenmiştir. Oyunun ortaya çıkışı ile ilişkilendirilerek kelimenin kökeni darı anlamına gelen “doran/toran” kavramlarıyla ilişkilendirilmiştir. Türkçe olan “dor/tor” köküne “-an” eki getirilerek sözcüğün türetildiği

Giresun Kültür Araştırmalarında Bir Değer: Hayrettin Günay ve Çalışmaları

düşünülmektedir. “Tor-an > dor-an > hor-an” şeklinde dönüşümün hem oyunun ortaya çıkış kaynağına, hem Çepni ağız özelliklerine hem de Türkçe sözcük türetme kurallarına uygunluğu dikkat çekicidir. Oyunun yayılışı sırasında gerçekleşen ve Oğuz dil kurallarına aykırı olan “a” sesinin “o” sesine dönüşmesi olayı ile “horan” kelimesi halini almıştır.

Giresun halk oyunlarının en önemlisi sayılan horanın etkileşimle nasıl civar yörelere yayıldığı da Hayrettin Günay’ın ele aldığı konular arasındadır. “Tıpkı durgun göle atılan taşın halkaları gibi” horanın da Çürükeynesil’den Görele’ye, Beşikdüzü’ne, Şalpazarı’na, Tonya’ya, Fol Deresi’nin doğusuna, Tirebolu’ya, Kürtün’e, Espiye’ye yayıldığını horan konulu her çalışmasında vurgulamıştır.

Hayrettin Günay’ın halk oyunları konulu çalışmalarının önemli noktalarından birisi de 1930’lu, 1940’lı yıllara Çürükeynesil köyü merkezli olarak kurulan “Görele Horan Ekibi” hakkında bilgi verilmesidir. Görele yöresi halk oyunlarının gelişimi ve yayılımı için son derece kıymetli olan bu ekibin yeniden gün yüzüne çıkarılışı Günay’ın çalışmaları ile gerçekleşmiştir. Ayrıca Hayrettin Günay, çalışmalarına sadece Görele yöresi ile sınırlı kalmamış Avustralya yerlileri arasında görülen “Canoe” ve Kuzey Missouri’deki Mandan Kızılderililerinin gerçekleştirdiği “Buffalo Gel” dansları ile Azteklerin, Kızılderililerin, İspanyolların “ateş dansı”; Tatarların, Afrikalı zencilerin, Baskların “savaş dansı”; Orta Avrupa’ya, Fransa’ya özgü “hasat dansı”; Peru’ya özgü “düğün dansı” gibi hususlara değinmiştir. Bu durum onun geniş kapsamlı araştırmalar yaptığını, farklı toplulukların da kültürleriyle ilgilendiğini açıkça göstermektedir. Uzun yıllar boyunca Halk Oyunu Yarışmacıları Seçici Kurul Üyesi olarak görev yapan, aynı zamanda halk oyunu ekipleri de yetiştiren Günay, halk oyunlarına eleştirel bakış açısıyla, bilimsel kaynaklara dayandırarak yaklaşmıştır.

Sonuç

Bu çalışmada da görüldüğü üzere kültürel değerlerin kayda geçirilmesinde, halk bilimi ürünlerinin yok oluşunun önüne geçilmesinde uzman ya da yöresel halkbilimi araştırmacıları tarafından gerçekleştirilen çalışmaların önemli bir yeri vardır. Bu çalışma boyunca yapılan değerlendirmelerden de anlaşılacağı gibi geçmiş ile gelecek arasında köprü görevi üstlenen Hayrettin Günay gibi halk bilimi araştırmacılarının çalışmaları hiç zaman kaybedilmeden literatüre kazandırılmalıdır. Çünkü kaynak kişilerin ve gönüllü derlemecilerin yitirilmesiyle, şehirleşmenin hızlanmasıyla, işlevini yitiren geleneksellerin yerine modern olanların konulmasıyla Türk kültürüne ait dil, gelenek, görenek, sanat, dünya görüşü, tarih gibi kültür unsurları yok olmaktadır. Hayrettin Günay gibi gönüllü halk bilimi araştırmacıları ise bu unsurları kayıt altına alarak, bu bağlamda araştırmalar yaparak kültürün devamlılığını sağlamaktadır. Bu nedenle Hayrettin Günay, sadece Görele yöresi için değil Türk halk bilimi araştırmaları için de son derece önemli bir isimdir.

Bu çalışma, Hayrettin Günay’ın çeşitli gazete ve dergilerde yayımlanmış olduğu halk bilimi araştırmalarını kapsamaktadır. Günay, üniversite yıllarından itibaren Türk halk bilimi odaklı araştırmalarda bulunmuş, derlemeler yapmış, Türk dili ve edebiyatı öğretmeni oluşunun ve yaptığı okumaların da katkısıyla derlediği ürünleri yayımladığı çalışmalarında analiz etmiştir. Bu araştırmaların genelde Türk coğrafyası, özelde ise Görele yöresinde üzerinde yoğunlaştığı fark edilmiştir. Türküler, mâniler, bilmece, atasözleri, destanlar gibi anonim halk edebiyatı ürünlerinin yanı sıra âşık edebiyatı ve halk şiiri ile Görele yöresi için önemli bir gelenek olan kemeççilik geleneğinin araştırmalara konu edildiği görülmüştür. Ayrıca geleneksel avcılık, dinî ve geleneksel günler, el sanatları, halk botanigi, halk müziği, halk oyunları, şenlik ve festivaller, çocuk oyunları, halk dili gibi önemli halk bilimi unsurlarının da çalışmalarda ele alındığı dikkat çekmektedir. Hayrettin Günay’ın doğrudan bir ürün odaklı olmasa da halk bilimi araştırmaları için son derece önemli olan farklı

çalışmaları da bulunmaktadır. Bunlar arasında geleneksel halk şiiri etkisinde ürün veren şair ve yazarlar ile ilgili olanlar, halk bilimi merkezli eleştiriler ve gezi yazıları, kültürel kitap tanıtımları, halk bilimine katkıda bulunan önemli isimler ile ilgili olanlar, halk bilimi merkezli olarak gerçekleştirilen etkinlikler ile ilgili olanlar sıralanabilir.

Hayrettin Günay'ın çalışmalarından 39'u türkü, 28'i mâni, 3'ü destan, 10'u bilmece, 14'ü atasözü konuludur. Sayısal verilerden hareketle anonim halk edebiyatı ürünlerinden en fazla türkü ve mâni türü üzerinde durulduğu görülmektedir. Günay'ın çalışmaları arasında âşık edebiyatı ve halk şiir geleneği ile ilgili 60, kemençecilik geleneği ile ilgili ise 33 araştırma bulunmaktadır. Araştırmalara halk bilimi ürünleri kapsamında bakıldığında ise avcılık geleneği ile ilgili 16; gelenek, görenek, âdet ve inanışlarla ilgili 14, dinî ve geleneksel günlerle ilgili 5, el sanatları ile ilgili 1, halk botaniği ile ilgili 17, halk müziği ile ilgili 30, halk çalgıları ile ilgili 2, halk oyunları ile ilgili 30, şenlik ve festivaller ile ilgili 8, çocuk oyunları ile ilgili 15, halk dili ile ilgili 6 araştırma bulunduğu görülmüştür. Geleneksel halk edebiyatı etkisinde ürünler veren şair ve yazarlarla ilgili 63 araştırma yapılmış olması dikkate değerdir. Halk bilimi konulu eleştiri ve gezi yazıları 6, kitap tanıtımları 19 tanedir. Halk bilimine katkıda bulunmuş, önemli çalışmalar yapmış bilim insanları hakkında 6 araştırma bulunmaktadır. Halk bilimi odaklı etkinliklerin, sempozyumların, belgesellerin konu edildiği 23 vardır. "Diğer" başlığı altında değerlendirdiğimiz ve Türk halk bilimi ile bağlantılı araştırmalar ise 7 tanedir. Verilen sayılardan hareketle Görele türküleri, halk müziği ve halk oyunları gibi konular üzerinde yoğunlaşıldığını söylemek yanlış olamayacaktır. Tüm bu konular dâhilinde çalışmada Hayrettin Günay'a ait toplam 455 araştırma incelenmiştir.

Sadece araştırmalarında ele aldığı konulara bakıldığında bile Hayrettin Günay'ın Türk halk bilimi için çok önemli meselelere temas ettiği görülmektedir. Araştırmalarında Kars, Rize, Trabzon, Ordu, Çanakkale, Erzurum, Sivas gibi çeşitli yörelerin halk bilimi ürünlerini incelemekle beraber en fazla Giresun-Görele yöresi üzerinde durulmuştur. Özellikle Görele yöresi bağlamında kayıt altına alınmamış, belgeliklere girmemiş çok kıymetli ürünlerin bilimsel araştırmalarda yer almasını sağlamış, kaynak kişi olarak birçok araştırmaya destek olmuş, kendi çalışmalarına da bu ürünleri konu edinmiştir. Bir "halk bilimi madeni" niteliğindeki Görele yöresine ışık tutmuştur. Horan oyununun kökeni, Giresun yöresinin halk müziği ve halk oyunları noktasında diğer yörelerle etkileşimi gibi konularda özgün tespitlerde bulunmuştur. Hayrettin Günay'ın halk bilimi araştırmaları bağlamında "derleyici", "araştırmacı" ve "yazar" olmak üzere üç farklı kimliğe sahip olduğu ifade edilebilir. Hayrettin Günay'ın araştırmalarını kaleme alırken gösterdiği Türkçe sözcük kullanma hassasiyeti de dikkat çeken başka bir yönüdür. Şüphesiz ki Günay'ın başarısının ardında halk biliminin geniş kaynaklarından beslenmesi, geleneğin aktarımını kendine vazife edinmesi ve canla başla bu yolda çalışması, araştırmalarını bilimsel kaynaklarla desteklemesi yatmaktadır. Uçsuz bucaksız bir merak ve köklerine karşı hissettiği vefa borcu çok okumak, çok araştırmak sonucu ortaya çıkan yazma dürtüsünü uyandırmıştır. Bu sayede Hayrettin Günay'ın halk bilimi konulu nicelik olarak yüzlerce, nitelik olarak ise son derece güçlü çalışmaları doğmuştur.

Görüldüğü üzere bugün dijital kültür araştırmalarının ağırlık kazanmasıyla birlikte saha araştırmaları, derleme çalışmaları halen önemini korumaktadır. Hayrettin Günay gibi gönüllü araştırmacıların kendi imkânlarıyla yaptıkları bu derlemelerin ve çalışmaların kayda geçirilmesi oldukça önemlidir. Gönüllü halk bilimcilerin yaptıkları araştırmalar, pek çok akademik çalışmaya kaynaklık edebilecek niteliktedir. Bu çalışma ile birlikte Hayrettin Günay gibi gönüllü halk bilimi araştırmacılarının, farklı araştırmalarda konu olarak seçilip önemlerinin fark edilmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Alana çok önemli katkıları olan halk bilimi araştırmacıların çalışmalarının büyük kısmının kaybolduğu, erişimin güçleştiği fark

Giresun Kültür Araştırmalarında Bir Değer: Hayrettin Günay ve Çalışmaları

edilmiştir. Bu nedenle başkaca gönüllü araştırmacıların literatüre kazandırılması, yapılacak yeni araştırmalara katkı sağlanması ve kaynaklık edilmesi amaçlanmıştır.

KAYNAKÇA

- ARTUN, E. (2004). *Türk Halk Edebiyatına Giriş*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- BİLİR, A. (2007). *Geçmişten Günümüze Görele*, İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- DEMİR, N. (2015). *Şiire Adanmış Bir Ömür Ahmet Kaçar: Bütün Şiirleri, Hayatı ve Sanatı*, Ankara: Giresun Valiliği Yayınları.
- ELÇİN, Ş. (1986). *Halk Edebiyatına Giriş*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- ELÇİN, Ş. (1990). *Türkiye Türkçesinde Maniler*. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- GÜNAY, H. (1994). Ahmet Kaçar. *Görelle Lisesi*, Yıl 2, Sayı 1: 6.
- GÜNAY, H. (1997, 29 Kasım). Ahmet Kaçar'da Yergi. *Yeşilgiresun*, s.3.
- GÜNAY, H. (1999a). Durkaya (Kemal İpşir). *Görelle Lisesi*. Yıl 6, Sayı 22: 28-30.
- GÜNAY, H. (2000, 29 Temmuz). Olaylı Türküler. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2001, 30 Haziran). Destan. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2002a, 25 Haziran). Yaşamımı Şiire, Müziğe, Çiçeklere Adayan Ozan: Ahmet Kaçar-1. *Yeşilgiresun*, s.3.
- GÜNAY, H. (2002b, 26 Haziran). Yaşamımı Şiire, Müziğe, Çiçeklere Adayan Ozan: Ahmet Kaçar-2. *Yeşilgiresun*, s.3.
- GÜNAY, H. (2002c, 27 Haziran). Yaşamımı Şiire, Müziğe, Çiçeklere Adayan Ozan: Ahmet Kaçar-3. *Yeşilgiresun*, s.3.
- GÜNAY, H. (2002d, 28 Haziran). Yaşamımı Şiire, Müziğe, Çiçeklere Adayan Ozan: Ahmet Kaçar-4. *Yeşilgiresun*, s.3.
- GÜNAY, H. (2002e, 29 Haziran). Yaşamımı Şiire, Müziğe, Çiçeklere Adayan Ozan: Ahmet Kaçar-5. *Yeşilgiresun*, s.3.
- GÜNAY, H. (2008a, 9 Şubat). Ahmet Kaçar Şiirlerinde Biçim. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2008b, 8 Mart). Bilmecelerimiz-1. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2008c, 15 Mart). Bilmecelerimiz-2. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2008d, 22 Mart). Bilmecelerimiz-3. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2008e, 29 Mart). Bilmecelerimiz-4. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2008f, 5 Nisan). Bilmecelerimiz-5. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2008g, 12 Nisan). Bilmecelerimiz-6. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2008h, 19 Nisan). Bilmecelerimiz-7. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2008i, 26 Nisan). Bilmecelerimiz-8. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2008k, 2 Mayıs). Bilmecelerimiz-9. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2008l, 10 Mayıs). Bilmecelerimiz-10. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2009a, 7 Şubat). Giresun Türküleri-1. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2009b, 14 Şubat). Giresun Türküleri-2. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2009c, 21 Şubat). Giresun Türküleri-3. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2010a, 2 Ocak). Ahmet Kaçar Üstüne Yazanlar. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2010b, 21 Ağustos). Bir Alucra Türküsünün Derleniş Öyküsü. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2011, 23 Temmuz). Ahmet Kaçar'a Saygı Gecesi. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2012, 7 Temmuz). Görelle'deki TRT Çekimleri. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2013a, 8 Haziran). Giresun Müziğinde Etkileşim-1. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2013b, 15 Haziran). Giresun Müziğinde Etkileşim-2. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2013c, 22 Haziran). Giresun Müziğinde Etkileşim-3. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2013d, 29 Haziran). Giresun Müziğinde Etkileşim-4. *Yeşilgiresun*, s.2.

- GÜNAY, H. (2013e, 6 Temmuz). Giresun Müziğinde Etkileşim-5. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2013f, 13 Temmuz). Giresun Müziğinde Etkileşim-6. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2013g, 20 Temmuz). Giresun Müziğinde Etkileşim-7. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2013h, 27 Temmuz). Giresun Müziğinde Etkileşim-8. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2013i, 3 Ağustos). Giresun Müziğinde Etkileşim-9. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2013k, 17 Ağustos). Giresun Müziğinde Etkileşim-10. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2013l, 24 Ağustos). Giresun Müziğinde Etkileşim-11. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2013m, 31 Ağustos). Giresun Müziğinde Etkileşim-12. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2013n, 7 Eylül). Giresun Müziğinde Etkileşim-13. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2014a, 1 Mart). Sazların İzinde/Kemençe. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2014b, 19 Nisan). Belgesel Notları-1. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2014c, 26 Nisan). Belgesel Notları-2. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2014d, 3 Mayıs). Belgesel Notları-3. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2014e, 10 Mayıs). Belgesel Notları-4. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2014f, 17 Nisan). Belgesel Notları-5. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2014g, 24 Mayıs). Belgesel Notları-6. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2014h, 31 Mayıs). Belgesel Notları-7. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2014i, 7 Haziran). Belgesel Notları-8. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2016a, 8 Ekim). Posof Derlemeleri-1. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2016b, 15 Ekim). Posof Derlemeleri-2. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2016c, 5 Kasım). Posof Derlemeleri-3. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2016d, 12 Kasım). Posof Derlemeleri-4. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2016e, 19 Kasım). Posof Derlemeleri-5. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2016f, 26 Kasım). Posof Derlemeleri-6. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2016g, 3 Aralık). Posof Derlemeleri-7. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2016h, 10 Aralık). Posof Derlemeleri-8. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2016i, 17 Aralık). Posof Derlemeleri-9. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2016k, 29 Ekim). Yusuf Kurt'un Giresun Çalışmaları. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2018a, 30 Haziran). Ahmet Kaçar'ın Ardından-1. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2018b, 7 Temmuz). Ahmet Kaçar'ın Ardından-2. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2018c, 14 Temmuz). Ahmet Kaçar'ın Ardından-3. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2018d, 21 Temmuz). Ahmet Kaçar'ın Ardından-4. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2018e, 28 Temmuz). Ahmet Kaçar'ın Ardından-5. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2018f, 4 Ağustos). Ahmet Kaçar'ın Ardından-6. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2018g, 11 Ağustos). Ahmet Kaçar'ın Ardından-7. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2018h, 18 Ağustos). Ahmet Kaçar'ın Ardından-8. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2018i, 25 Ağustos). Ahmet Kaçar'ın Ardından-9. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2018k, 1 Eylül). Ahmet Kaçar'ın Ardından-10. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2018l, 8 Eylül). Ahmet Kaçar'ın Ardından-11. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2018m, 15 Eylül). Ahmet Kaçar'ın Ardından-12. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2018n, 22 Eylül). Ahmet Kaçar'ın Ardından-13. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2018o, 29 Eylül). Ahmet Kaçar'ın Ardından-14. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2018ö, 6 Ekim). Ahmet Kaçar'ın Ardından-15. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2018p, 20 Ekim). Ahmet Kaçar'ın Ardından-16. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2018r, 27 Ekim). Ahmet Kaçar'ın Ardından-17. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2018s, 3 Kasım). Ahmet Kaçar'ın Ardından-18. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2018t, 10 Kasım). Ahmet Kaçar'ın Ardından-19. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2018u, 17 Kasım). Ahmet Kaçar'ın Ardından-20. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2019a, 26 Ocak). Avcılık Ekini-1. *Yeşilgiresun*, s.2.

Giresun Kültür Araştırmalarında Bir Değer: Hayrettin Günay ve Çalışmaları

- GÜNAY, H. (2019b, 2 Şubat). Avcılık Ekini-2. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2019c, 2 Şubat). Avcılık Ekini-3. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2019d, 9 Şubat). Avcılık Ekini-4. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2019e, 16 Şubat). Avcılık Ekini-5. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2019f, 23 Şubat). Avcılık Ekini-6. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2019g, 2 Mart). Avcılık Ekini-7. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2019h, 9 Mart). Avcılık Ekini-8. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2019ı, 16 Mart). Avcılık Ekini-9. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2019k, 23 Mart). Avcılık Ekini-10. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2019l, 6 Nisan). Avcılık Ekini-11. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2019m, 13 Nisan). Avcılık Ekini-12. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2019n, 20 Nisan). Avcılık Ekini-13. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2019o, 27 Nisan). Avcılık Ekini-14. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2019ö, 4 Mayıs). Avcılık Ekini-15. *Yeşilgiresun*, s.2.
- GÜNAY, H. (2019p, 11 Mayıs). Avcılık Ekini-16. *Yeşilgiresun*, s.2.
- KAÇAR, A. (2012). *Yıllar*. İstanbul: Görele Kaymakamlığı Yayınları.
- KÜÇÜK, A. (2015a). Giresun Yöresi Kemençecilik Geleneği ve Bu Bağlamda Ortaya Çıkan Türkülerin İşlevleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*. Cilt 4, Sayı 3: 1149-1165.
- KÜÇÜK, A. (2015b). Giresun Yöresi Kemençecilik Geleneği ve Popüler Kültür. *Uluslararası Türk Dünyası Kültür Araştırmaları Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1: 138-154.
- KÜÇÜK, A. (2016). Giresun Yöresi Kemençecilik Geleneğinde Mizahi Destanlar. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, Cilt 5, Sayı 2: 890-903.
- KÜÇÜK, A. (2021). *Giresun Yöresi Kemençecilik Geleneği*. Çanakkale: Paradigma Akademi.
- ÖZBEK, M. (1994). *Folklor ve Türkülerimiz*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- ÖZTUNA, Y. (2006). *Türk Musikisi Ansiklopedik Sözlüğü*. Ankara: Orient Yayınları.
- TOKEL, B. B. (2002). *Bağımıza Gazel Düştü*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- TURHAN, S. ve ALTINKAYNAK, E. (2009). *Giresun Türküleri ve Oyun Havaları: Giresun Üstünde Vapur Bağırıyor*. Ankara: Giresun Valiliği Yayınları.
- YAYINGÖL, H. S. (1988). *Müziğin Gelişimi ve Biçemleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.